

Kestävyyssraportointi osana toimintakertomusprosessia

Miia Hara

2025 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kestävyysraportointi osana toimintakertomusprosessia

Miia Hara
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2025

Miia Hara

Kestävyysraportointi osana toimintakertomusprosessia

Vuosi 2025 Sivumäärä 64

Ensimmäiset kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) mukaiset kestävyysraportit julkaistaan vuonna 2025. Raportointia ohjaavat kestävyysraportointistandardit (ESRS), joissa on sisäänrakennettua tulkinnanvaraa. Ensimmäisen aallon yhtiöillä ei ole ollut apunaan verrokkeja tai esimerkkejä, eikä valmista prosessia raportin laadintaan. Näillä yhtiöillä voidaan katsoa olevan yhteiskunnallinen vastuu jakaa kokemuksen myötä karttuneita oppejaan muille yhtiöille.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona vuonna 2025 kestävyysraportin antaneelle yhtiölle. Sen tavoitteena on selvittää, millaisella prosessilla kestävyysraportti tuotetaan osana toimintakertomusprosessia sekä miten prosessista rakennetaan toistettava.

Kehittämistutkimus perustui kestävyysraportointia ohjaaviin säädöksiin, erityisesti kestävyysraportointistandardeihin. Sen tutkimusaineisto hankittiin teemahaastattelulla, havainnoinnalla ja dokumenttianalyysillä. Haastateltavat olivat toimeksiantajayrityksen CSRD-projektiin osallistuneita asiantuntijoita. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoilla.

Tutkimuksen tuloksena opinnäytetyö kuvaa toimeksiantajan kestävyysraportointiprosessin merkittävimmät haasteet ja onnistumiset sekä toistettavuuden kannalta keskeiset seikat. Lisäksi tuloksissa esitetään muille yhtiöille soveltuvia oppeja.

Prosessin suurimmaksi haasteeksi koettiin standardien tulkinnan vaikeus. Raportointiin käytettävän työkalun merkitys korostui kohdattujen haasteiden kautta. Lisäksi prosessin havaittiin haastavan henkilöresursseja ennakoimattoman suurella työmäärällä.

Kohdeyritys onnistui laatimaan tiiviin ja sisällöllisesti laadukkaan raportin. Sen kaksinkertaisen olennaisuuden arvioinnissa käyttämät tiukat rajat noudattavat varmentajien suosituksia ja helpottavat kestävyysraportointiprosessia tulevaisuudessa. Opinnäytetyössä kuvattu olennaisuusarviointi on hyvä malli muille yrityksille.

Kehittämisehdotuksena on esitetty vaatimukset raportointiin käytettävälle työkalulle tai muulle tiedonkeruumenetelmälle. Tutkimuksen perusteella prosessin toistettavuudelle keskeisiä seikkoja ovat prosessin omistajuus, vuosikello ja yleiset ohjeet. Tulevaisuudessa kestävyystieto tulisi nostaa taloustiedon rinnalle yhtiön sisäisessä käytössä siten, että tietoa olisi saatavilla useammin kuin vain kerran vuodessa.

Miia Hara

Sustainability Reporting as Part of the Annual Reporting Process

Year	2025	Pages	64
------	------	-------	----

The first sustainability reports in accordance with the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) will be published in 2025. The reporting is guided by the European Sustainability Reporting Standards (ESRS) which inherently allow for a degree of interpretation. These first wave companies had no benchmarks or examples to rely on, nor an established process for compiling the report. Nonetheless, they can be seen as having a societal responsibility to share the insights and lessons they have gained with other companies.

This thesis was commissioned by a company that issued a sustainability report in 2025. Its objective is to determine the process by which the sustainability report is produced as part of the company's annual reporting, and how this process can be made repeatable.

The research is based on regulatory frameworks guiding sustainability reporting, particularly the ESRS. The research data was collected through thematic interviews, observation, and document analysis. The interviewees were experts involved in the company's CSRD project. The material was analysed using content analysis methods.

As a result, the thesis describes the key challenges and successes of the commissioning company's sustainability reporting process, as well as the key factors for repeatability. In addition, the findings present transferable lessons for other companies.

The greatest challenge in the process was perceived to be the difficulty of interpreting the standards. The importance of the reporting tool was emphasized through the challenges encountered. Furthermore, the process was found to strain human resources due to an unexpectedly high workload.

Despite these challenges, the company succeeded in producing a concise report with high-quality content. The strict thresholds applied in the its double materiality assessment follow the recommendations of sustainability auditors and are expected to facilitate the sustainability reporting process in the future. The double materiality assessment described in the thesis can serve as a useful model for other companies.

The thesis proposes requirements for the reporting tool or other data collection method used for CSRD-reporting. Based on the research, key factors for process repeatability include process ownership, an annual plan, and general guidelines. In the future, sustainability data should be raised alongside financial data in internal company use, ensuring it is available more frequently than once a year.

Keywords: sustainability report, csrd, esrs

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Opinnäytetyön tausta.....	8
1.2	Kehittämistutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset.....	9
2	Kestävyysraportointi	11
2.1	Kestävyysraportointidirektiivi, lait ja asetukset sekä raportointialat	11
2.2	Pakolliset esitettävät tiedot (ESRS2)	13
3	Aihekohtaiset standardit ja taksonomia	16
3.1	ESRS E -standardit.....	17
3.2	ESRS S -standardit.....	24
3.3	ESRS G -standardi	29
3.4	Taksonomia	30
4	Kestävyysraportoinnin periaatteet, siirtymäsäännökset ja varmentaminen	31
4.1	Tietojen laadulliset ominaisuudet	32
4.2	Kaksinkertainen olennaisuus ja yrityksen sidosryhmät	33
4.3	Huolellisuusvelvoite (Due diligence)	36
4.4	Arvoketju ja aikahorisontit	38
4.5	Siirtymäsäännökset	39
4.6	Varmentaminen	40
5	Tutkimusmenetelmät	41
5.1	Tiedonkeruumenetelmät	42
5.2	Analysointimenetelmät.....	43
5.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	44
6	Toimeksiantajayrityksen kestävyysraportoinnin prosessi	45
7	Yhteenveto ja kehittämissuhteet.....	49
8	Arviointi	53
	Lähteet.....	55
	Liitteet	62

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö kuvaa kestävyysraportointidirektiivin ja -standardien mukaisen kestävyysraportointiprosessin osana toimintakertomusprosessia. Se on kehittämistutkimus, joka on tehty toimeksiantona vuoden 2024 tiedoista kestävyysraportin antavalle yritykselle. Toimeksiantajayritys haluaa pysyä anonyyminä.

Kestävyysraportointivelvoite (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) astuu voimaan vaiheittain vuoden 2024 kestävyystiedoista alkaen. Ensimmäisinä uusien standardien (ESRS) mukaisen kestävyysraportin antavat suuret yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt (Public Interest Entities, PIE-yhteisöt) vuoden 2025 alussa (Kirjanpitolaki 1:9; Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi).

Taloustieteilijä Kate Raworthin mukaan ihmiskunnalla on kaksoishaaste: täyttää ihmisten tarpeet ja samalla kunnioittaa planeetan kantokykyä. Tällä hetkellä on ylitetty useita planetaarisia rajoja ja silti miljoonat elleivät miljardit ihmiset kärsivät puutetta. (Raworth 2018.) Planetaarisilla rajoilla tarkoitetaan ihmiskunnan turvallista toimintatilaa maapallon toiminnassa, jonka rajatasoa ei saa ylittää, jotta vältetään ei-toivotut maailmanlaajuiset ympäristömuutokset. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.) Vastuulliselle toiminnalle ja kestävyystyölle on siten todellinen tarve.

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma, Agenda2030 on vuonna 2015 solmittu sopimus, joka ohjaa kaikkien maiden kestävän kehityksen työtä (Suomen kestävän kehityksen toimikunta 2024). Se koostuu 17 erilaisesta tavoitteesta ja 169 alatavoitteesta, joiden keskeinen pyrkimys on äärimmäisen köyhyyden poistaminen (Ulkoministeriö 2024). Vaikka ensisijainen vastuu sopimuksen toimeenpanosta on valtioilla, tarvitaan tavoitteiden saavuttamiseksi yritysten, kansalaisyhteiskunnan, tutkimuksen ja kansalaisten osallistumista (Suomen kestävän kehityksen toimikunta 2024, Ulkoministeriö 2024).

Euroopan unionin sitoutuminen Agenda2030-ohjelmaan voidaan havaita komission ohjelman kunnianhimoisista tavoitteista, jotka on ulotettu sekä EU:n alueelle että sen ulkopuolelle. Kestävän kehityksen tavoitteet on sisällytetty kaikkiin komission ehdotuksiin, politiikkoihin ja strategioihin. (Euroopan komissio 2024a.)

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal) on Euroopan unionin kasvustrategia, jonka tavoitteena on tehdä unionista moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen talous. Kasvihuonekaasujen nettopäästöistä pyritään eroon vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi tavoitteina on mm. pyrkiä talouskasvuun lisäämättä resurssien käyttöä, suojella, hoitaa ja lisätä unionin

luonnonpääomaa sekä varmistaa, ettei ketään ihmistä eikä mitään aluetta jätetä jälkeen muista. (HE 20/2023 vp; Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi).

Vihreän kehityksen investointiohjelman kautta kanavoidaan julkista tukirahaa eri toimijoille. Julkisen sektorin rahoitus yksin ei riitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Osana toimintaohjelman keskeisiä toimenpiteitä yrityksille on lisätty raportointivelvoitteita kestävyysraportointidirektiivillä. (Finanssivalvonta 2025; Silvola, Peill, Aspholm & Kisanlahti 2024, 36.)

Kestävyysraportointidirektiivi on osa EU:n kestävän rahoituksen toimintaohjelmaa, jolla valjastetaan rahoitusmarkkinat muutoksen ajuriksi, ohjaamaan pääomavirrat kestäviin sijoituskohteisiin (HE 20/2023 vp; Silvola ym. 2024, 15, 25, 35). Euroopan keskuspankin mukaan (Andersson, Nerlich, Pasqua & Rusinova 2024) Euroopan komission arvio vuosittaisten lisäinvestointien tarpeesta on 477 miljardia euroa, jotta saavutettaisiin kasvihuonekaasupäästöjen 55 prosentin vähennystavoite vuoteen 2030 mennessä. Tässä nk. Fit-for-55 -lakipaketin tavoitteessa huomattavaa on, että se on Pariisin ilmastosopimustakin kunnianhimoisempi (Silvola ym. 2024, 35).

Vaikka kestävyysraportoinnin ensimmäisen vaiheen suuret listayhtiöt, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt ovat jo aiemminkin julkaisseet vastuullisuustietoja, asettavat standardit uudenslaisia haasteita. Muun muassa kaksinkertainen olennaisuusarviointi on uudenslainen lähtökohta yritysten kestävyysraportoinnille. Parhaimmillaan kestävyysraportointi ei ole pelkkä velvoite, vaan ohjaa ja muodostaa osan liiketoimintastrategiasta (Euroopan komissio 2024b).

Uuden muotoinen kestävyysraportointi edellyttää erityisen paljon työtä ensimmäisenä vuonna, huolimatta raportointia helpottavista siirtymäsäännöksistä. Arvioinnin, raportoinnin ja validoinnin menettelyt muodostetaan yhtiöissä työn edetessä. Käytännöt hioutuvat edelleen raportointia vuosittain toistettaessa. PIE-yhteisöjen malli auttane seuraavien vaiheiden yhtiöitä sekä vapaaehtoisesti tai arvoketjun osana kestävyysaiheista raportoivia yrityksiä.

1.1 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyön aihe sai alkunsa henkilökohtaisesta kiinnostuksesta yritysten vastuullisuustyöhön, kestävyysraportointiin ja vastuullisuusviestintään. Kesällä 2023 Laurean Corporate Social Responsibility -kurssi syvensi jo olemassa ollutta mielenkiintoa yritysvastuuseen.

Tämän kirjoittamisen aikaan on julkaistu ensimmäisiä PIE-yhtiöiden kestävyysraportointidirektiivin ja -standardien mukaisia kestävyysraportteja osana yhtiöiden toimintakertomuksia. Voidaan odottaa, että julkaistavat raportit ovat hyvin erilaisia, kunnes sidosryhmien näkemykset, vertaisilta oppiminen ja tarkentuvat ohjeet yhdenmukaistavat niitä ajan kuluessa (Silvola ym. 2024, 248-249, 263).

Samaan aikaan toisen vaiheen yhtiöt työstävät valmiuksiaan kestävyysraportin antamiseen. PIE-yrityksillä voidaan nähdä olevan yhteiskunnallinen vastuu jakaa kestävyysraportointiprosessinsa oppeja muille yhtiöille (Silvola ym. 2024, 263).

Kestävyysraportointi ei tule pysymään suurillekaan yhtiöille saman muotoisena kuin tänä ensimmäisenä vuonna. Olennaiset kestävyysaiheet aina tietopisteisiin asti tulee arvioida joka vuosi uudelleen. Siirtymäsäännösten voimassaolo umpeutuu. Raportilla tulee esitettäväksi vertailutiedot. Päästöjen raportointi laajenee erityisesti päästöluokka 3:n myötä. Lisäksi Euroopan komissio on maaliskuussa 2025 antanut EFRAG:lle mandaatin yksinkertaistaa kestävyysraportointistandardeja (EFRAG 2025a).

Kestävyysraportointiprosessin tulee vastata muutoksiin ketterästi aina liiketoimintastrategiasta raportin sisällön kirjoittamiseen. Opinnäytetyön päätavoitteena on kuvata ensivaiheen kestävyysraportointiprosessi siten, että se tukee tulevaa raportointia toistettavuuden kautta ja auttaa hahmottamaan prosessin kokonaisuuden.

Kestävyysraportoinnin ei tulisi olla pelkkä lakisääteinen suoritus. Sen avulla on mahdollista tunnistaa liiketoimintamahdollisuuksia, saavuttaa strategista etua kilpailijoihin nähden sekä avata yritykselle ovi vihreään rahoitukseen.

1.2 Kehittämistutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Opinnäytetyö on muodoltaan kehittämistutkimus. Sen tavoitteena on kuvata uudenlainen kestävyysraportointiprosessi osana toimintakertomusprosessia ja säädösten mukaisen toimintakertomusaineiston tuottaminen sekä tuottaa ylätasoa prosessikuvaus.

Opinnäytetyön tavoitteena on peilata kestävyysraportointisäädöksiä toimeksiantajayrityksen kestävyysraportointiprosessiin. Opinnäytetyöllä kartoitetaan kipukohtia ja onnistuneita prosessin vaiheita vuosittaista toistettavuutta varten. Opinnäytetyö ei ennakoivasti kuvaa Omnibus-pakettia ja sen vaikutuksia kestävyysraportointiin.

Tavoitteiden pohjalta muodostuivat tutkimuskysymykset:

- Millaisella prosessilla kestävyysraportin aineisto koostetaan?
- Mitkä seikat ovat keskeisiä kestävyysraportointiprosessin kehittämisen ja toistettavuuden näkökulmasta?

Toimeksiantajan raportointia säätelevät kestävyysraportointidirektiivin ja -standardin lisäksi muutkin säädökset, jotka rajataan tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Opinnäytteessä ei auki kirjoiteta yksityiskohtaisia esim. tietopistekohtaisia ohjeita kestävyysraportointiaineiston tuottamisesta, jotka ovat erittäin yrityskohtaisia sekä aika- ja olosuhdesidonnaisia.

Opinnäytetyö kuvaa kestävyysraportoinnin sääntelykehikon tarkkuudella, jonka pohjalta prosessin monimutkaisuutta, työmäärää, haasteita ja onnistumisia voidaan arvioida tutkimuksessa. Sääntelykehikko esitetään luvuissa 2-4.

Opinnäytetyö on tärkeää toteuttaa, koska standardien mukaisesta kestävyysraportoinnista on toistaiseksi niukasti kirjallisuutta ja tieteellistä tutkimusta. Toimeksiantajayrityksen kannalta katsottuna sen toiminta on monin tavoin säänneltyä, ja prosessien yhteensovitettu kulku on kuvattava toistettavuutta ja kehittämistä ennakkoiden. Tulevina vuosina kestävyysaiheiden, osa-aiheiden, tiedonantovaatimusten ja tietopisteiden olennaisuutta arvioidaan aina uudelleen. Tällöin prosessin kuvaus opinnäytetyössä voi tukea uusien olennaisten seikkojen kestävyysraportoinnin käynnistämistä. Opinnäytetyöstä hyötyy siksi ensisijaisesti toimeksiantajayritys.

Toisen vaiheen yhtiöt ovat tämän kirjoittamishetkellä käynnistämässä omaa kestävyysraportointiaan. Näissä yhtiöissä todennäköisesti seurataan, millaisia tulkintoja raportointistandardista ensimmäisen vaiheen yhtiöt ovat tehneet ja millaisia kestävyysraportteja ne julkaisevat.

OP Ryhmän toteuttaman suuryritystutkimuksen mukaan 56 % siihen vastanneista suuryrityksistä on joutunut vaihtamaan alihankkijoita tai kumppaneita vastuullisuusvelvoitteiden takia (OP Ryhmä 2024). Finanssiala ry on lausunnossaan eduskunnan talousvaliokunnalle maininnut mahdollisista vaikutuksista yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin, mikäli niitä poistetaan toimitus- ja arvoketjuista puutteellisten kestävyystietojen takia (Toivanen 2024).

Kestävyysraportointivelvoitteella voi siten olla kerrannaisvaikutuksia, joiden vuoksi siihen velvoittamattomat yritykset saattavat haluta vapaaehtoisesti raportoida kestävyysaiheista. Opinnäytetyö voi auttaa sellaisia yrityksiä omassa vapaaehtoisuuteen pohjaavassa raportoinnissaan. Lisäksi yrityksillä, jotka huomioivat kestävyysnäkökohdat ja raportoivat niistä, on paremmat edellytykset saada rahoitusta ja edullisemmat rahoitusehdot (Alho & Ranta 2025; Kauppinen 2025).

Opinnäytetyön ensisijaisena tietoperustana ovat kestävyysraportointidirektiivi, kestävyysraportointistandardit sekä EFRAG:n ESRS-soveltamisoppaat. Aiemmasta vapaamuotoisesta sekä vapaaehtoisesta kestävyysraportoinnista julkaistut tutkimukset ja kirjallisuus eivät suoraan sovellu ESRS:n mukaiseen kestävyysraportointiin.

2 Kestävyyseraportointi

Tämä luku käsittelee direktiivien, lakien ja asetusten luomaa raportointikehystä. Niiden tausta ja tavoitteet auttavat ymmärtämään kestävyysraportoinnin tavoitteita. Nämä tavoitteet vaikuttavat kestävyysraportointiprosessiin, jonka kautta vaikutukset voivat ulottua yrityksen strategiaan, liiketoimintaan ja vastuullisuustyöhön.

2.1 Kestävyyseraportointidirektiivi, lait ja asetukset sekä raportointialat

Kestävyysraportointidirektiivi tuli voimaan 5.1.2023 (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi). Se korvasi muun kuin taloudellisen tiedon raportointia koskevan direktiivin (Non-financial Reporting Directive NFRD; Asetus 2014/95/EU), jonka tiedonantovelvoitteiden noudattaminen oli tahdonvaltaista. Tämä velvoite oli suppeampi ESG-raportoinnin muoto, jossa yritykset keskittyivät itselleen olennaisiin ympäristövaikutusten (Environmental, E), sosiaalisen vastuun (Social, S) ja hyvän hallintotavan (Governance, G) riskeihin, mahdollisuuksiin ja vaikutuksiin (Silvola ym. 2024, 21, 28).

Kestävyysraportointidirektiivi on osa EU:n Vihreän kehityksen ohjelmaa (European Green Deal) sekä kestävä rahoituksen lainsäädäntökokonaisuutta (HE 20/2023 vp; Silvola ym. 2024, 35). Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteena on tehdä EU:sta moderni, resurssitehokas ja kilpailukykyinen talous. Sen alatavoitteita ovat tehdä Euroopasta ensimmäinen hiilineutraali maanos vuoteen 2050 mennessä, erottaa talouskasvu resurssien käytöstä ja ettei ketään ihmistä eikä mitään aluetta jätetä jälkeen muista (Euroopan komissio 2024c). Kestävä rahoituksen toimintasuunnitelman tavoitteena on puolestaan ajaa hiilineutraaliutta rahoitusmarkkinoiden sääntelyn kautta (Silvola ym. 2024, 35).

Kestävyysraportointidirektiivillä yrityksille asetetaan tiedonantovaatimukset toiminnan vaikutuksista kestävyysseikkoihin sekä kestävyysseikkojen vaikutuksesta yritykseen (HE 20/2023 vp). Ensimmäiset direktiivin mukaiset kestävyysraportit on julkaistava tilikauden 2024 tiedoista vuonna 2025 (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi).

Ensimmäisinä vuonna 2025 uuden standardin mukaisen kestävyysraportin antavat suuret yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt. Toisessa vaiheessa raportoivat muut suuryritykset mukaan lukien listaamattomat suuryritykset. Kolmantena kestävyysraportin antavat listatut pienet ja keskisuuret yritykset. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi.) Listatulla yhtiöllä tarkoitetaan yritystä, jonka liikkeelle laskema arvopaperi on pörssilistattu (Silvola ym. 2024, 60). Tällainen arvopaperi voi olla esimerkiksi osake tai joukkolaina (Alho & Ranta 2025).

Kestävyysraportointia koskevat säädökset ovat muuttumassa. Euroopan komissio julkaisi helmikuussa 2025 ensimmäisen Omnibus-paketin, jossa esitetään muutoksia

kestävyysraportointidirektiiviin, yritysvastuudirektiiviin (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD), taksonomia-asetukseen, hiilirajamekanismiin (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) ja InvestEU-ohjelmaa koskevaan asetukseen. Yksi keskeisistä muutoksista kestävyysraportointiin on CSRD:n soveltamisalaa koskeva, jonka myötä raportointivelvollisten yritysten määrä vähenisi. Lisäksi direktiivin voimaantuloa lykätään toisen ja kolmannen aallon yritysten osalta. (Euroopan komissio 2025.)

Kestävyysraportointidirektiivi (2022/2464/EU) on luonteeltaan epäitsenäinen säädös, eikä siten ole suoraan sovellettava oikeusnormi Suomessa. Sen säännökset on implementoitu kansalliseen lainsäädäntöön - pääosin kirjanpitolakiin, tilintarkastuslakiin sekä osakeyhtiölakiin ja osuuskuntalakiin. (Silvola ym. 2024, 48-49). Direktiivin myötä on muutettu kymmentä muuta lakia (HE 20/2023 vp).

Kestävyysraportoinnin sisältöä koskevat säännökset sisällytettiin kirjanpitolain (1336/1997) seitsemänteen lukuun. Kyseisessä laissa on lisäksi säädetty ensivaiheen kestävyysraportoinnille merkittävät suuryrityksen raja-arvot (KPL 1:4c). Tilintarkastuslaissa (1141/2015) säädetään kestävyysraportin varmentamisesta ja varmentajasta. Muita PIE-yhtiöille tärkeitä lakimuutoksia on tehty mm. osakeyhtiölakiin, osuuskuntalakiin, vakuutusyhtiölakiin ja arvopaperimarkkinalakiin (HE 20/2023 vp).

Suomessa otettiin käyttöön kolme kansallista laajennusta verrattuna Euroopan unionin minimisääntelyyn. Kestävyysraportointivelvoitteen alaisiksi tulivat direktiivin tarkoittamia osakeyhtiöitä vastaavan kokoiset suurosuuskunnat sekä eläkekassat ja -säätiöt. Velvoite toimittaa kestävyysraportti digitaalisessa muodossa Patentti- ja rekisterihallitukselle ulotettiin lisäksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen, jotta nämä asiakirjat olisivat vaivattomasti saatavilla yhdenmukaisella tavalla. Velvoitteeseen pitää yrityksen verkkosivuilla saatavilla kestävyysraportin sisältävä toimintakertomus lisättiin toimintakertomukseen sisältyvä tilinpäätös. (HE 20/2023 vp; PricewaterhouseCoopers 2024.)

Mahdollisessa ristiriitatilanteessa on huomioitava, että standardit ovat ensisijaisia kirjanpitolakiin nähden (KPL 7:14.2). Standardin tietovaatimusta kestävyysseikasta sovelletaan siten sellaisenaan, eikä yrityksen tarvitse tulkita, edellyttääkö kirjanpitolaki standardia kattavampaa raportointia siitä (Villa ym. 2024, 816).

Raportointivelvollisten yritysten on laadittava kestävyysraporttinsa ESR-standardien mukaisesti (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi). Monialaiset standardit on julkaistu kestävyysraportointiasetuksessa ja aihekohtaiset sen liitteessä 1. Monialaiset standardit ESRS 1 ja ESRS 2 koskevat kaikkia yrityksiä ja kaikkia aihekohtaisten standardien kestävyysseikkoja. Asetuksen liite 2 sisältää standardeissa käytetyt lyhenteet ja niissä määritellyt termit. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

ESRS 1 -standardi määrittelee kestävyysraportoinnin yleiset vaatimukset ja esittelee ESR-standardien kokonaisuuden (Silvola ym. 2024, 97). Siinä selitetään ESR-standardien laadintatapoja ja peruskäsitteitä, joihin kuuluu mm. kaksinkertainen olennaisuus (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus). Siihen ei sisälly raportointivaatimuksia (Silvola ym. 2024, 97).

ESRS 2 -standardissa kuvataan raportoinnin tiedonantovaatimukset yleisellä tasolla. Aihekohtaiset ympäristö-, yhteiskunta- ja hallintotapastandardit täydentävät yleisiä vaatimuksia, ja niiden mukaista aihekohtaista raportointia laadittaessa on noudatettava ESRS 2:n vaatimuksia. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

ESRS 2:n ja aihekohtaisten standardien mukaiset raportointivaatimukset esitetään raportointialoittain. Raportointialat ovat hallinto (Governance, GOV), strategia (Strategy, business model and value chain, SBM), vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet (Impacts, risks and opportunities, IRO) sekä mittarit ja tavoitteet (Metrics and targets, MT). (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

Raportointivaatimuksista selviää yhteys yrityksen toiminnan keskeisiin aloihin (Niskala & Palmuaro 2023, 65). Raportointialat seuraavat kestävyysaiheiden ympärille muodostuvaa prosessia (Silvola ym. 2024, 161).

Yhtiö rakentaa hallintomallin kestävyysaiheille. Se vaikuttaa strategiaan ja liiketoimintamalliin, joihin lisäksi vaikuttavat olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet. Niistä suoritetaan kaksinkertaisuuden olennaisuuden arviointi, jolla on vaikutusta yhtiön politiikkoihin sekä edelleen toimintasuunnitelmiin ja resurssien allokontiin. Nykytilaa ja tavoitteissa edistymistä mitataan, jolloin havaittu tehokkuus ohjaa ja muokkaa jo mainittuja politiikkoja, toimintasuunnitelmia ja resurssointia. (PricewaterhouseCoopers 2024.)

Raportointialat kuuluvat ESRS 2:n myötä pakollisiin esitettäviin tietoihin (Asetus 2023/2772/EU ns. Kestävyysraportointiasetus). On huomioitava, että raportointialojen mukainen kokonaisuus tulee kuvata jokaisen olennaisen kestävyysaiheen osalta (Silvola ym. 2024, 161).

2.2 Pakolliset esitettävät tiedot (ESRS2)

ESRS 2 esittää yleiset vaatimukset raportoinnin sisällölle ja muodolle (Villa ym. 2024, 816). Se sisältää kestävyysraportin laatimisperusteet, yleiset tiedonantovaatimukset raportointialoittain, mittarit ja tavoitteet sekä vähimmäistiedonantovaatimukset (Asetus 2023/2772/EU ns. Kestävyysraportointiasetus). Siinä esitetään lisäksi soveltamisvaatimuksia kaikkiin edellä mainittuihin standardin osiin liittyen (Silvola ym. 2024, 157).

ESRS 2:n tiedonantovaatimukset ovat raportointivelvollisille yrityksille pakollisia olennaisuusanalyysin tuloksista riippumatta (EFRAG 2024a). Aihekohtaiset standardit sisältävät ESRS 2:n tiedonantovaatimuksia täydentäviä erityisvaatimuksia kukin aiheeseensa liittyen (Silvola ym. 2024, 158). ESRS 2:n lisäys C esittää ESRS 2:n tiedonantovaatimukseen liitettävät aihekohtaisten standardien kohdat (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus).

Laatimisperusteisiin sisältyy kaksi tiedonantovaatimusta. Nämä on merkitty koodilla BP (Basis of Preparation). BP-1 koskee kestävyys selvityksen yleisiä laatimisperusteita. Niitä ovat konsolidoinnin laajuus sekä arvoketjun alku- ja loppupään tietojen kattamisen periaatteet. Lisäksi niistä käy ilmi turvallisuusluokiteltujen, arkaluontoisten tai kilpailuasemaa vaarantavien tietojen poikkeuksellinen esittämättä jättäminen. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 93; Silvola ym. 2024, 158.)

Tiedonantovaatimus BP-2:n mukaan annetaan tiedot määrättyjen olosuhteiden vaikutuksesta kestävyys selvityksen laatimiseen (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus). Näitä ovat mm. muutokset valmistelussa ja esittämistavassa edelliseen kauteen verrattuna, aiemmillä kausilla tehdyt virheet sekä siirtymäsäännösten käyttö korkeintaan 750 työntekijän yrityksessä (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 158).

ESRS 2 -standardi esittää IRO- ja MT-raportointialoille yhteensä neljä vähimmäistiedonantovaatimusta (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus). Niitä sovelletaan yhdessä aihekohtaisten tiedonanto- ja soveltamisvaatimusten kanssa sekä annettaessa täydentäviä tietoja standardin edellyttämien tietojen lisäksi (Silvola ym. 2024, 159).

IRO-raportointialaa koskeva vähimmäistiedonantovaatimus MDR-P (Minimum Disclosure Requirement - Policies) määrittää vähimmäistiedot, jotka on annettava toimintaperiaatteista, jotka on otettu käyttöön kunkin olennaiseksi määritellyn kestävyysseikan osalta. Näihin sisältyvät mm. kuvaus siitä, mihin olennaisiin vaikutuksiin, riskeihin ja mahdollisuuksiin toimintaperiaate liittyy ja miten keskeisten sidosryhmien edut on huomioitu sitä laadittaessa. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 159.)

Toinen IRO: on kohdistuva vähimmäistiedonantovaatimus MDR-A (Minimum Disclosure Requirement - Actions) koskee toteutettuja ja suunniteltuja toimia sekä resursseja, joilla yritys hallitsee kutakin olennaista kestävyysseikkaa. Siirtymäsuunnitelmat sisältyvät toimiin. Merkittävistä toiminta- ja/tai pääomamenoista tulee MDR-A:n mukaan antaa soveltuvin osin määrällisiä tietoja sekä selittää niiden yhteys tilinpäätöksessä esitettyihin määriin. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 159.)

Mittareita koskeva vähimmäistiedonantovaatimus MDR-M:n (Minimum Disclosure Requirement - Metrics) mukaan yrityksen on annettavat tiedot sekä ESR-standardeissa määritellyistä että yhteisökohtaisista mittareista, joita se käyttää toimiansa vaikuttavuuden hallitsemiseen

(Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus). Tavoitteita koskevan vähimmäistiedonantovaatimus MDR-T:n (Minimum Disclosure Requirement - Targets) tavoitteena on antaa käsitys siitä, miten yritys seuraa toimiansa vaikuttavuutta ja asettamiensa tavoitteiden saavuttamista (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 159).

Standardissa on viisi hallintoa (GOV) koskevaa tiedonantovaatimusta. Nämä tulee esittää kootusti tai erikseen kunkin olennaisen kestävyysseikan kohdalla. Silvolan ym. (2024, 162) mukaan on suositeltavaa esittää kuvaus hallintojärjestelmistä ja -prosesseista yhdessä kohtaa kestävyysraporttia. Kootusti esitettyihin tietoihin voidaan viitata muista kestävyysraportin osista. Yksityiskohtaiset kestävyysseikka- tai kestävyysaihekohtaiset tiedot annetaan niiden kohdalla. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 162.)

Strategiaa (SBM) koskevien yleisten tiedonantovaatimusten tavoitteena on tuoda esiin ne strategian osatekijät, joilla on vaikutusta kestävyysseikkoihin, liiketoimintamalliin ja arvoketjuun. Lisäksi on raportoitava siitä, miten yritys huomioi sidosryhmien edut ja näkemykset strategiassaan sekä miten olennaisuusarvioinnin tulokset vaikuttavat strategiaan ja liiketoimintamalliin. (Silvola ym. 2024, 163; Niskala & Palmuaro 2023, 95.) Yrityksen on aiheellista raporttia laatiessaan huomioida, että ESRS 2:n lisäys C:ssä on useita strategiaan kohdistuvia tiedonantovaatimuksia aihekohtaisista ESRS E ja ESRS S -standardeista (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus).

Tiedonantovaatimusten tavoitteena on kuvaus yrityksen vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien (IRO) tunnistamisprosessista. Lisäksi tavoitteena on saada käsitys tiedoista, jotka kestävyysraporttiin on sisällytetty olennaisuuden arvioinnin tuloksena (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus). Toimintaperiaatteita sekä toimia ja resursseja sääntelevät lisäksi edellä kuvatut vähimmäistiedonantovaatimukset MDR-P ja MDR-A (Niskala & Palmuaro 2023, 96-97).

Tunnistamisprosessin kuvaukseen on sisällytettävä kaikki kestävyysseikat, ei ainoastaan olennaisiksi todetut (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus). Silvola ym. (2024, 165) esittävät, että sen kuvaaminen, miten jotkin seikat on rajattu olennaisuuden ulkopuolelle, voi olla tärkeämpää, koska olennaisia kestävyysseikkoja kuvataan yksityiskohtaisesti niiden asianomaisissa kohdissa raporttia.

Mittareita ja tavoitteita (MT) koskevat vähimmäistietovaatimukset tulee huomioida annettaessa tietoja kuhunkin olennaiseen kestävyysseikkaan liittyvistä mittareista ja tavoitteista. Vähimmäistietovaatimus MDR-M tulee huomioida kunkin mittarin kohdalla ja MDR-T kunkin tavoitteen kohdalla. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 99.)

Mikäli yritys ei ole asettanut tavoitteita johonkin kestävyysseikkaan liittyen, sen tulee kertoa tämä ja kuvata syy. Lisäksi yrityksen tulee ilmoittaa, seuraako se toimintaperiaatteiden ja toimiansa vaikuttavuutta jollakin muulla tavalla sekä kuvata nämä prosessit. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 100; Silvola ym. 2024, 167.)

3 Aihekohtaiset standardit ja taksonomia

Tämä osio kuvaa aihekohtaisten standardien rakennetta, sisältöä ja raportointivaatimuksia sekä ESRS E -standardiin liittyvää taksonomiaa. Standardien kompleksisuuden ymmärtäminen luo pohjan kestävyysraportointiprosessin ymmärtämiselle ja arvioinnille.

ESR-standardien mukaisen kestävyysraportoinnin lähtökohta on olennaisuusanalyysi, jonka perusteella määräytyvät yhtiön raportoimat tiedot. Olennaisuusanalyysiä on käsitelty osiossa 4.2. Aihekohtaiset standardit jaetaan ympäristö-, yhteiskunta- ja hallintotapastandardeihin. Niihin voi sisältyä täydentäviä erityisvaatimuksia, jotka on esitetty ESRS 2:n lisäys C:ssä (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus).

Standardit jakautuvat tiedonantovaatimuksiin ja edelleen tietopisteisiin. Epäolennaiseksi arvioidun osa-aiheen alta voi raportoitavaksi nousta olennaisia tiedonantovaatimuksia. (PricewaterhouseCoopers 2024.) Raportoivan yrityksen tulisi perehtyä standardiin kokonaisuutena ja syvällisesti aina tietopisteisiin saakka.

Aihekohtaisten ESR-standardien aiheet, osa-aiheet ja osaosaiheet on esitetty ESRS 1 -standardin AR 16 -soveltamisvaatimuksessa (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus). AR 16:n lista ei ole kaiken kattava, vaan siitä puuttuu tällä hetkellä muun muassa verot. Lisäohjeistusta on odotettu toimialakohtaisista standardeista. (Silvola ym. 2024, 137.) Niistä on luovuttu nk. Omnibus-paketissa (Euroopan komissio 2025).

Taksonomia-asetus toimii kestävä rahoituksen sääntelyn perustana. Se määrittelee, mitä sijoituskohteita voidaan pitää ympäristön kannalta kestävinä. Se asettaa yleiset säännöt kestävien sijoituskohteiden luokittelusta. Luokittelulla pyritään vähentämään viherpesua, varmistamaan vihreiden investointien vertailukelpoisuus ja takaamaan rahavirtojen hallittu kohdentaminen kestäviin kohteisiin. (Euroopan parlamentti 2020; Silvola ym. 2024, 37.)

CSRD:n myötä taksonomiaraportointi laajenee suuremmalle joukolle yrityksiä. Lisäksi kestävyysraportointidirektiivin myötä taksonomialukujen sisältö tulee lakisääteisen tilintarkastuksen piiriin. (Euroopan komissio 202; Silvola ym. 2023, 38.)

3.1 ESRS E -standardit

Ympäristötietojen antamista käsittelee viisi standardia. Näiden aiheet ja osa-aiheet on esitetty kuviossa 1.

ESRS E -standardit

ESRS E1 Ilmastonmuutos	ESRS E2 Pilaantuminen	ESRS E3 Vesivarat ja merten luonnonvarat	ESRS E4 Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit	ESRS E5 Resurssien käyttö ja kiertotalous
<ul style="list-style-type: none"> • Ilmastonmuutokseen sopeutuminen • Ilmastonmuutoksen hillintä • Energia 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilman pilaantuminen • Veden pilaantuminen • Maaperän pilaantuminen • Elävien organismien ja elintarvikkeiden pilaantuminen • Ongelma-aineet • Erityistä huolta aiheuttavat aineet • Mikromuovit 	<ul style="list-style-type: none"> • Vesi • Merten luonnonvarat 	<ul style="list-style-type: none"> • Biologisen monimuotoisuuden vähenemisen suorat vaikutustekijät • Vaikutukset lajien tilaan • Vaikutukset ekosysteemien laajuuteen ja tilaan • Vaikutukset ekosysteemipalveluihin ja riippuvuudet niistä 	<ul style="list-style-type: none"> • Resurssien sisäänvirtaukset, ml. resurssien käyttö • Tuotteisiin ja palveluihin liittyvät resurssien ulosvirtaukset • Jäte

Kuvio 1: ESRS E -standardien aiheet ja osa-aiheet (Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Ympäristöön liittyvät aiheet ovat kuvion 1 esittämällä tavalla ilmastonmuutos, pilaantuminen, vesi- ja merivarat, luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemit sekä resurssivirrat aina jätteisiin saakka. Aiheet jaetaan edelleen osa-aiheisiin. Esimerkiksi ilmastonmuutosstandardin osa-aiheet liittyvät ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja sen hillintään sekä yrityksen energiankulutukseen.

Ilmastonmuutosstandardin mukaan yrityksen tulee ilmoittaa, miten se vaikuttaa ilmastonmuutokseen ottamalla huomioon Pariisin sopimuksen mukaiset aiemmat, nykyiset ja tulevat hillitsemistoimet. Se sisältää yrityksen suunnitelmat ja valmiudet mukauttaa strategiaansa ja liiketoimintamalliaan siirtymän mukaisesti. Eri lähteistä aiheutuvista päästöistä tulee sen mukaan raportoida laajasti. Lisäksi yrityksen tulee raportoida ilmastonmuutokseen kohdistuvista vaikutuksista ja riippuvuuksista johtuvien riskien ja mahdollisuuksien taloudellisista vaikutuksista yritykseen kaikilla ESRS:n aikahorisonteilla. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Alho & Ranta 2025.)

Ilmastonmuutoksen kriittisyyden vuoksi ilmastonmuutosstandardista kaavailtiin alun perin pakollisesti raportoitavaa kestävyysaihetta, mutta lopullisessa delegoidussa asetuksessa se on olennaisuusarvioitava. Jos yritys arvioisi, ettei ilmastonmuutos ole sen oman toiminnan tai arvoketjun kannalta olennainen aihe, tulee sen antaa yksityiskohtainen selvitys olennaisuusarvioinnin johtopäätöksistä ja esittää perusteet, miksi ilmastonmuutos ei ole sille olennainen. (Niskala & Palmuaro 2023, 105.)

ESRS E1 -standardin mukaan yrityksen on raportoitava fyysisistä ilmatoriskeitä sekä toimenpiteistään niiden vähentämiseksi. Lisäksi tulee raportoida siirtymäriskeitä, eli ilmastonmuutokseen sopeutumisesta aiheutuvista riskeistä. (Silvola ym. 2024, 168.) Standardin tiedonantovaatimukset on esitetty kuviossa 2.

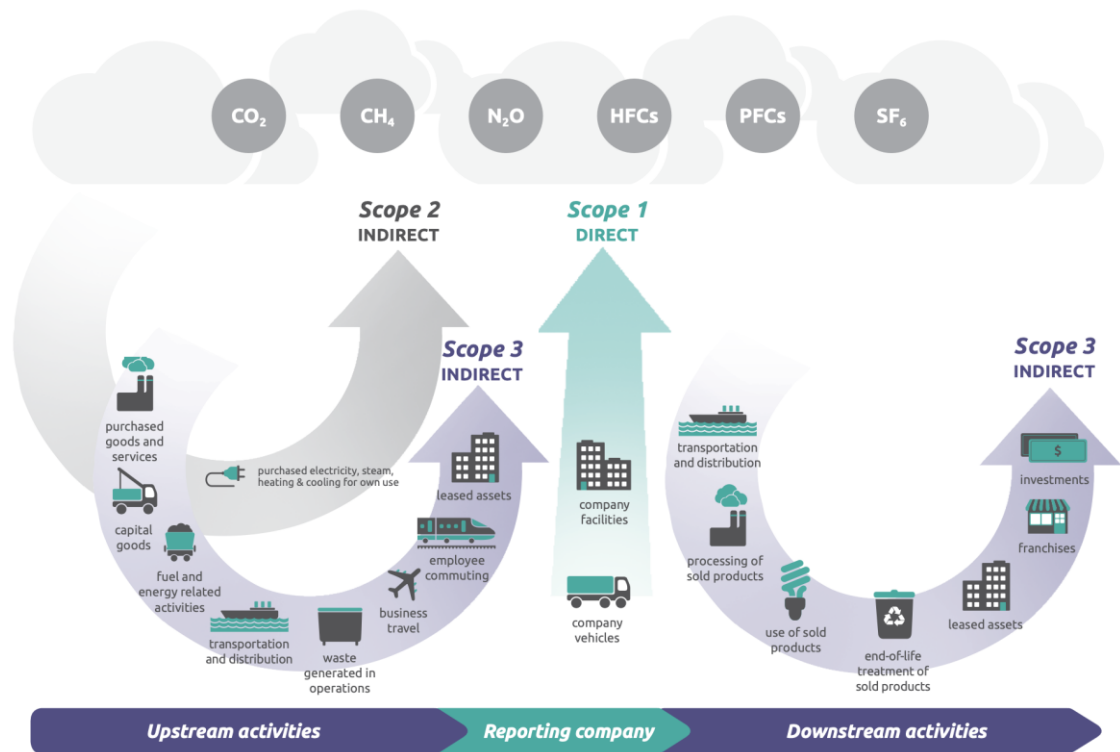
GOV	SBM	IRO	MT
<ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 GOV-3:een liittyvä tiedonantovaatimus - Kestävyyteen liittyvän suorituskyvyn sisällyttäminen kannustinjärjestelmiin 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus E1-1 - Ilmastonmuutoksen hillintää koskeva siirtymäsuunnitelma • ESRS 2 SBM-3:een liittyvä tiedonantovaatimus - Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoimintamallin kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 IRO-1:een liittyvä tiedonantovaatimus - Kuvaus ilmastoon liittyvien olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista • Tiedonantovaatimus E1-2 - Ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvät toimintaperiaatteet • Tiedonantovaatimus E1-3 - Ilmastonmuutosta koskeviin toimintaperiaatteisiin liittyvät toimet ja resurssit 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus E1-4 - Ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvät tavoitteet • Tiedonantovaatimus E1-5 - Energiankulutus ja energialähteiden yhdistelmä • Tiedonantovaatimus E1-6 - Kasvihuonekaasujen scope 1-, scope 2- ja scope 3 - bruttopäästöt ja kokonaispäästöt • Tiedonantovaatimus E1-7 - Päästöhyvityksillä rahoitettavat kasvihuonekaasujen poistot ja kasvihuonekaasupäästöjen hillintähankkeet • Tiedonantovaatimus E1-8 - Sisäinen hiilen hinnoittelu • Tiedonantovaatimus E1-9 - Olennaisten fyysisten ja siirtymäriskeiden ja mahdollisten ilmastoon liittyvien mahdollisuuksien ennakoitujen taloudelliset vaikutukset

Kuvio 2: ESRS E1 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 2 esittää ilmastonmuutosta koskevan ESRS E1 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoittain jaoteltuna. Standardin soveltamisessa on huomioitava ESRS 2:een liittyvät tiedonantovaatimukset. Merkittäviä tiedonantovaatimuksia ovat mm. E1-1 siirtymäsuunnitelma sekä mittareiden ja tavoitteiden edellyttämät pääosin numeraalisesti esitettävät päästötiedot.

Tiedonantovaatimus ESRS E1-6 edellyttää kasvihuonekaasuraportointia. Kunkin päästöluokan (scope) osalta raportoidaan bruttopäästöt ja lisäksi raportoidaan kokonaispäästöt. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 171.) Tiedonantovaatimus perustuu GHG Protocol -standardiin. Se tarjoaa viitekehyksen yrityksen ja sen arvoketjun kasvihuonekaasupäästöjen mittaamiseen ja hallitsemiseen sekä mahdollistaa hiilijalanjälkiraportin laatimisen (Greenhouse Gas Protocol 2025; Silvola ym. 2024, 30).

GHG-protokollassa päästöt jaotellaan kolmeen luokkaan kuvion 3 mukaisesti. Päästölaskenta ja -raportointi osoittavat yrityksen toiminnan ilmastovaikutukset ja auttavat suunnittelemaan toimia päästöjen vähentämiseksi (Alho & Ranta 2025).

Kuvio 3: GHG Protokollan päästölakat (Lähde: Greenhouse Gas Protocol 2011)

Kuvio 3 esittää päästöjen jakautumisen yrityksen omiin suoriin päästöihin, tuotteen tai palvelun luovuttamiseen asti syntyviin epäsuoriin ylävirran päästöihin sekä sen jälkeen syntyviin epäsuoriin päästöihin. Se esittää lisäksi laskentaan sisällytetyt kuusi kasvihuonekaasua.

Päästölakka 1 -päästöt ovat yrityksen oman toiminnan aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä. Tähän luokkaan kuuluvat mm. yrityksen omien ajoneuvojen polttoainepäästöt sekä sen oman tuotantoprosessin kasvihuonekaasupäästöt. Päästölakkaan 2 kuuluvat ostoenergiaan liittyvät päästöt. Ne aiheutuvat polttoaineiden käytöstä energiaa tuottavissa voimalaitoksissa ja ovat siten yritykselle epäsuoria päästöjä. Päästölakka 3:n päästöt kattavat koko arvoketjun, eli liittyvät yrityksen toimintaan, mutta yritys ei suoraan hallitse niitä. Niihin kuuluvat siten päästöt, joita yrityksen tuotteiden ja palveluiden tuottaminen aiheuttaa välillisesti. Näistä usein muodostuu suurin osa yrityksen kokonaispäästöistä. (Alho & Ranta 2025; Niskala & Palmuaro 2023, 130; Silvola ym. 2024, 31, 171.)

Kestävän liiketoiminnan ja kestävyysraportoinnin merkitystä korostaa se, että päästölakka 3:n päästöinä pankit raportoivat rahoittamiensa yritysten päästöt. Niillä on mandaatti kieltäytyä rahoittamasta ns. ei-vihreitä kohteita. Kestäviin kohteisiin on saatavilla rahoitusta, jonka ehdot sidotaan yleisiin yhtiön vastuullisuustavoitteisiin. (Kauppinen 2025.)

Ympäristön pilaantumista koskevan standardin ESRS E2 mukaan yrityksen on raportoitava, millaiset positiiviset tai negatiiviset, tosiasialliset tai mahdolliset vaikutukset sillä on ilman,

veden ja maaperän saastumiseen. Lisäksi on annettava tiedot yrityksen toimenpiteistä päästöjen valvomiseksi, ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi. Yrityksen tulee antaa tietoja erityistä huolta aiheuttavista aineista liittyen tuotantoon, käyttöön ja/tai jakeluun sekä kaupallistamiseen. Standardin mukaan on raportoitava mm. yrityksen tuottamat ja/tai käyttämät mikromuovit. ESRS E2 -standardin tiedonantovaatimukset on esitetty kuviossa 4. (Alho & Ranta 2025; Silvola ym. 2024, 172.)

GOV	SBM	IRO	MT
<ul style="list-style-type: none"> Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> ESRS 2 IRO-1:een liittyvä tiedonantovaatimus - Kuvaus pilaantumiseen liittyvien olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista Tiedonantovaatimus E2-1 - Pilaantumiseen liittyvät toimintaperiaatteet Tiedonantovaatimus E2-2 - Pilaantumiseen liittyvät toimet ja resurssit 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedonantovaatimus E2-3 - Pilaantumiseen liittyvät tavoitteet Tiedonantovaatimus E2-4 - Ilman, veden ja maaperän pilaantuminen Tiedonantovaatimus E2-5 - Huolta aiheuttavat aineet ja erityistä huolta aiheuttavat aineet Tiedonantovaatimus E2-6 - Pilaantumiseen liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien ennakoitujen taloudelliset vaikutukset

Kuvio 4: ESRS E2 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 4 esittää pilaantumista koskevan ESRS E2 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoitain jaoteltuna. Hallintoon ja strategiaan ei kohdistu täydentäviä tiedonantovaatimuksia. Raportoitaessa on huomioitava, että vaikutuksille, riskeille ja mahdollisuuksille on ESRS 2:een liittyvä tiedonantovaatimus.

ESRS E3 -standardin mukaan yrityksen on raportoitava tosiasiallisista tai mahdollisista myönteisistä tai kielteisistä vaikutuksistaan vesivaroihin ja merten luonnonvaroihin, vedenkulutuksesta sekä vedenotosta ja poisjohtamisesta. Lisäksi tulee raportoida suunnitelmista ja valmiuksista mukauttaa strategiaa ja liiketoimintamallia kestävää vedenkäyttöä ja vesivarojen suojelua edistäviksi. Standardin käsittämät vesivarat kattavat pintaveden ja pohjaveden. Standardin tiedonantovaatimukset on esitetty kuviossa 5. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Alho & Ranta 2025; Silvola ym. 2024, 174.)

GOV	SBM	IRO	MT
<ul style="list-style-type: none"> • Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 IRO-1:een liittyvä tiedonantovaatimus - Kuvaus vesivaroihin ja merten luonnonvaroihin liittyvien olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista • Tiedonantovaatimus E3-1 - Vesivaroihin ja merten luonnonvaroihin liittyvät toimintaperiaatteet • Tiedonantovaatimus E3-2 - Vesivaroihin ja merten luonnonvaroihin liittyvät toimet ja resurssit 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus E3-3 - Vesivaroihin ja merten luonnonvaroihin liittyvät tavoitteet • Tiedonantovaatimus E3-4 - Vedenkulutus • Tiedonantovaatimus E3-5 - Vesivaroihin ja merten luonnonvaroihin liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien ennakoitujen taloudellisten vaikutukset

Kuvio 5: ESRS E3 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 5 esittää vesivaroja ja merten luonnonvarojen koskevan ESRS E3 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoittain jaoteltuna. Hallintoon ja strategiaan ei kohdistu täydentäviä tiedonantovaatimuksia. Vaikutuksille, riskeille ja mahdollisuuksille on ESRS 2:een liittyvä tiedonantovaatimus. Raportoitaessa tulee lisäksi huomioida standardin tavoitteet, mm. vesivarojen pitkäaikainen suojeleminen.

ESRS E4 -standardin mukaan yrityksen tulee raportoida tiedot liittyen biodiversiteettiin eli eliöiden vaihtelevuuteen kaikkialla vesien ekosysteemeissä sekä niiden muodostamisessa laajemmissa ekologisissa kokonaisuuksissa. Lisäksi tulee esittää tiedot yrityksen vaikutuksista näihin suhteessa alkuperäiskansoihin sekä muihin vaikutusten kohteena oleviin yhteisöihin. Tietoja on esitettävä esimerkiksi yrityksen toiminnasta biodiversiteetin kannalta herkillä alueilla sekä luontokadon ajureihin liittyvistä seikoista. Standardin tietovaatimukset on esitetty kuviossa 6. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Alho & Ranta 2025; Silvola ym. 2024, 176.)

GOV	SBM	IRO	MT
<ul style="list-style-type: none"> Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedonantovaatimus E4-1 - Siirtymäsuunnitelma sekä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien huomioiminen strategiassa ja liiketoimintamallissa ESRS 2 SBM-3:een liittyvä tiedonantovaatimus - Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoimintamallin kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> ESRS 2 IRO-1:een liittyvä tiedonantovaatimus - Kuvaus biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin liittyvien olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista Tiedonantovaatimus E4-2 - Biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin liittyvät toimintaperiaatteet Tiedonantovaatimus E4-3 - Biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin liittyvät toimet ja resurssit 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedonantovaatimus E4-4 - Biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin liittyvät tavoitteet Tiedonantovaatimus E4-5 - Biologisessa monimuotoisuudessa ja ekosysteemeissä tapahtuviin muutoksiin liittyvät vaikutusmittarit Tiedonantovaatimus E4-6 - Biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien ennakoitut taloudelliset vaikutukset

Kuvio 6: ESRS E4 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 6 esittää biologista monimuotoisuutta ja ekosysteemejä koskevan ESRS E4 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoittain jaoteltuna. Raportoitaessa tulee huomioida ESRS 2:n liittyvät tiedonantovaatimukset. Tiedonantovaatimusten keskeisenä teemana on planetaaristen rajojen kunnioittaminen.

Raportoinnin kannalta tärkeää on tunnistaa biodiversiteetin kannalta keskeiset toimipaikat, tuotteet ja/tai palvelut sekä toimitusketjun osat. Yrityksen tulee kuvata siirtymäsuunnitelmansa, jonka avulla varmistetaan sen strategian ja liiketoimintamallin yhteensopivuus EU:n biodiversiteettistrategian sekä alueellisten ja kansallisten tavoitteiden kanssa. Yrityksen on tarvittaessa huomioitava biosfäärin eheyteen ja maajärjestelmän muutokseen liittyvät planetaariset rajat. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 166.)

ESRS E5 -standardin mukainen resurssien tarkastelu pohjautuu materiaalivirtoihin. Sisäänvirtaukseen kuuluvat olennaisten resurssien kierto uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat huomioiden. Ulosvirtaukseen kuuluvat tiedot tuotteista ja materiaaleista sekä jätteistä. Keskiössä ovat EU:n kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman mukaiset seitsemän alaa. Ne ovat muovit, tekstiilit, sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, elintarvikkeet, vesi ja ravinteet, pakkaukset, akut ja ajoneuvot sekä rakentaminen ja rakennukset. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 187-188; Alho & Ranta 2025.) Standardin tiedonantovaatimukset on esitetty kuviossa 7.

GOV	SBM	IRO	MT
<ul style="list-style-type: none"> Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> ESRS 2 IRO-1:een liittyvä tiedonantovaatimus - Kuvaus resurssien käyttöön ja kiertotalouteen liittyvien olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista Tiedonantovaatimus E5-1 - Resurssien käyttöön ja kiertotalouteen liittyvät toimintaperiaatteet Tiedonantovaatimus E5-2 - Resurssien käyttöön ja kiertotalouteen liittyvät toimet ja resurssit 	<ul style="list-style-type: none"> Tiedonantovaatimus E5-3 - Resurssien käyttöön ja kiertotalouteen liittyvät tavoitteet Tiedonantovaatimus E5-4 - Resurssien sisäänvirtaukset Tiedonantovaatimus E5-5 - Resurssien ulosvirtaukset Tiedonantovaatimus E5-6 - Resurssien käyttöön ja kiertotalouteen liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien ennakoitujen taloudelliset vaikutukset

Kuvio 7: ESRS E5 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 7 esittää resurssien käyttöä ja kiertotaloutta koskevan ESRS E5 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoittain jaoteltuna. Raportoitaessa tulee huomioida, että vaikutuksille, riskeille ja mahdollisuuksille on ESRS 2:een liittyvä tiedonantovaatimus. Kiertotalous on standardille keskeinen aihe.

Kiertotalouden tavoitteena on maksimoida ja säilyttää resurssien, tuotteiden ja materiaalien arvo sekä vähentää neitseellisten materiaalien käyttöä. Avainasemassa ovat älykkäämmät tuotteiden käytön ja valmistuksen strategiat. Kiertotalouden periaatteet on esitetty R-strategioiden mukaisesti kuviossa 8. (Niskala & Palmuaro 2023, 189-190; Horn, Sorvari & Winquist 2023.)

R0 Refuse	<ul style="list-style-type: none"> Luovu tuotteen käytöstä, vähennä sen käyttöä tai käytä tuotetta monipuolisemmin.
R1 Rethink	<ul style="list-style-type: none"> Käytä tuotetta tehokkaammin, esim. jakamalla se muiden kanssa.
R2 Reduce	<ul style="list-style-type: none"> Tehosta tuotteiden valmistusta ja käyttöä ja kuluta vähemmän luonnonvaroja.
R3 Reuse	<ul style="list-style-type: none"> Käytä uudelleen toisten hylkäämä hyväkuntoinen tuote.
R4 Repair	<ul style="list-style-type: none"> Korjaa viallinen tuote, jotta sitä voidaan käyttää alkuperäiseen tarkoitukseensa.
R5 Refurbish	<ul style="list-style-type: none"> Kunnosta vanha tuote vastaamaan nykyistä tarvetta.
R6 Remanufacture	<ul style="list-style-type: none"> Valmista hylätyn tuotteen osista samaan tarkoitukseen sopiva uusi tuote.
R7 Repurpose	<ul style="list-style-type: none"> Käytä hylättyä tuotetta tai sen osia uuteen tarkoitukseen.
R8 Recycle	<ul style="list-style-type: none"> Käytä hylätty tuote, sen osat tai sen sisältämä materiaali uudessa tuotteessa.
R9 Recover	<ul style="list-style-type: none"> Hyödynnä materiaalin energiasisältö.

Kuvio 8: R-strategiat (Lähde: Horn, Sorvari & Winquist 2023)

Kuviossa 8 esitellään R-strategiat, jotka saavat nimensä englanninkielisistä R-alkuisista sanoista. Sanat kuvaavat, miten materiaalien käyttöä voi pitkitää esimerkiksi tehostamalla materiaalien käyttöä tuotannossa, käyttämällä hylättyä tuotetta raaka-aineeksi uuden tuotteen valmistamiseen tai talteen ottamalla materiaalin sisältämän energian.

3.2 ESRS S -standardit

Yhteiskunnallisista vaikutuksista raportoitavat tiedot jakautuvat omaa työvoimaa, arvoketjun työvoimaa, vaikutuksen kohteena olevia yhteisöjä sekä kuluttajia ja loppukäyttäjiä koskeviin tiedonantovaatimuksiin. ESRS S -standardien aiheet ja osa-aiheet on esitetty kuviossa 9. Vaadittavien tietojen tarkkuus vaihtelee, sillä oman konsernin ulkopuolelta tietojen hankkiminen voi olla merkittävästi hankalampaa. (Silvola ym. 2024, 180.)

ESRS S -standardit

ESRS S1 Oma työvoima	ESRS S2 Arvoketjun työntekijät	ESRS S3 Vaikutusten kohteena olevat yhteisöt	ESRS S4 Kuluttajat ja loppukäyttäjät
<ul style="list-style-type: none"> • Työolot • Yhdenvertainen kohtelu ja yhtäläiset mahdollisuudet kaikille • Muut työhön liittyvät oikeudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Työolot • Yhdenvertainen kohtelu ja yhtäläiset mahdollisuudet kaikille • Muut työhön liittyvät oikeudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöjen taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet • Yhteisöjen kansalaisoikeudet ja poliittiset oikeudet • Alkuperäiskansojen oikeudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Tietoihin liittyvät kuluttajiin ja/tai loppukäyttäjiin kohdistuvat vaikutukset • Kuluttajien ja/tai loppukäyttäjien henkilökohtainen turvallisuus • Kuluttajien ja/tai loppukäyttäjien sosiaalinen inklusio

Kuvio 9: ESRS S -standardien aiheet ja osa-aiheet (Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvät aiheet ovat kuvion 9 esittämällä tavalla oma työvoima, arvoketjun työntekijät, vaikutusten kohteena olevat yhteisöt sekä kuluttajat ja loppukäyttäjät. Ne jaetaan edelleen osa-aiheisiin, jotka käsittelevät aiheiden eri osa-alueita. Esimerkiksi omaa työvoimaa ja arvoketjun työntekijöitä koskevat osa-aiheet ovat samanlaiset käsittäen työolot, yhdenvertaisuuden ja muut työhön liittyvät oikeudet.

ESRS S1 -standardi esittää tiedonantovaatimusten sijaan julkistamisvaatimuksia. Sen aiheet perustuvat EU:n sosiaalisten oikeuksien pilarin ja ihmisoikeussopimuksen tavoitteisiin (Niskala & Palmuaro 2023, 204-205). Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin 20 keskeistä periaatetta ja oikeutta jakautuvat kolmeen aihealueeseen. Ne ovat yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsy

työmarkkinoille, oikeudenmukaiset työolot sekä sosiaalinen suojelu ja osallisuus (Euroopan komissio 2023). Standardin julkistamisvaatimukset on esitetty kuviossa 10.

<p>GOV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia.
<p>SBM</p> <ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 SBM-2:een liittyvä julkistamisvaatimus - Sidosryhmien edut ja näkemykset • ESRS 2 SBM-3:een liittyvä julkistamisvaatimus - Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoimintamallin kanssa
<p>IRO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Julkistamisvaatimus S1-1 - Omaan työvoimaan liittyvät toimintaperiaatteet • Julkistamisvaatimus S1-2 - Prosessit, jotka koskevat yhteydenpitoa vaikutuksista omien työntekijöiden ja heidän edustajiensa kanssa • Julkistamisvaatimus S1-3 - Prosessit kielteisten vaikutusten korjaamiseksi ja kanavat omille työntekijöille huolenaiheiden esiin tuomiseksi • Julkistamisvaatimus S1-4 - Toimien toteuttaminen omaan työvoimaan kohdistuvien olennaisten vaikutusten suhteen ja toimintatavat omaan työvoimaan liittyvien olennaisten riskien vähentämiseksi ja olennaisten mahdollisuuksien hyödyntämiseksi sekä kyseisten toimien vaikuttavuus
<p>MT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Julkistamisvaatimus S1-5 - Tavoitteet, jotka liittyvät olennaisten kielteisten vaikutusten hallintaan, myönteisten vaikutusten edistämiseen sekä olennaisten riskien ja mahdollisuuksien hallintaan • Julkistamisvaatimus S1-6 - Yrityksen työsuhteisten työntekijöiden ominaisuudet • Julkistamisvaatimus S1-7 - Yrityksen omaan työvoimaan kuuluvien muiden kuin työsuhteisten työntekijöiden ominaisuudet • Julkistamisvaatimus S1-8 - Työehtosopimusneuvottelujen kattavuus ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu • Julkistamisvaatimus S1-9 - Monimuotoisuuden mittarit • Julkistamisvaatimus S1-10 - Riittävä palkka • Julkistamisvaatimus S1-11 - Sosiaalinen suojelu • Julkistamisvaatimus S1-12 - Vammaiset henkilöt • Julkistamisvaatimus S1-13 - Koulutusta ja taitojen kehittämistä koskevat mittarit • Julkistamisvaatimus S1-14 - Terveystta ja turvallisuutta koskevat mittarit • Julkistamisvaatimus S1-15 - Työ- ja yksityiselämän tasapainoa koskevat mittarit • Julkistamisvaatimus S1-16 - Ansiotuloa koskevat mittarit (palkkaero ja kokonaisansiot) • Julkistamisvaatimus S1-17 - Tapaukset, valitukset ja vakavat ihmisoikeusvaikutukset

Kuvio 10: ESRS S1 julkistamisvaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 10 esittää omaa työvoimaa koskevan ESRS S1 -standardin julkistamisvaatimukset raportointialoitain. Standardin mukaiseen työvoimaan kuuluvat yrityksen työsuhteiset sekä muut kuin työsuhteiset työntekijät. Jälkimmäisiä ovat itsenäiset ammatinharjoittajat ja vuokratyövoima (NACE/TOL-toimialaluokituksen koodi N78 työllistämistoiminta). (Silvola ym. 2024, 181; Niskala & Palmuaro 2023, 202.)

Työvoimasta esitettävä kuvaus antaa raportin lukijalle käsityksen yrityksen oman työvoiman rakenteesta ja auttaa muiden julkistettavien tietojen asettamisessa asiayhteyteen. Standardin tavoitteena on antaa käsitys siitä, missä määrin yrityksen toiminta on linjassa kansainvälisten ja eurooppalaisten ihmisoikeussopimusten ja muiden ihmisoikeusvälineiden kanssa ja missä määrin yritys noudattaa niitä (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 181.) Muita raportoitavia tietoja ovat mm. työvoimakäytännöt, työntekijöiden oikeudet ja palkkaukseen liittyvät politiikat (Alho & Ranta 2025).

ESRS S2 -standardin mukaan yrityksen on raportoitava tietoja arvoketjun työntekijöiden oikeuksista, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Standardin tiedonantovaatimukset on esitetty kuviossa 11. Olennaisia vaikutuksia voi syntyä yrityksen toiminnan tai arvoketjun sekä yrityksen tuotteiden, palveluiden tai liikesuhteiden kautta. (Alho & Ranta 2025; Silvola ym. 2024, 184.)

<p>GOV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia.
<p>SBM</p> <ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 SBM-2:een liittyvä tiedonantovaatimus - Sidosryhmien edut ja näkemykset • ESRS 2 SBM-3:een liittyvä tiedonantovaatimus - Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoimintamallin kanssa
<p>IRO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus S2-1 - Arvoketjun työntekijöihin liittyvät toimintaperiaatteet • Tiedonantovaatimus S2-2 - Prosessit, jotka koskevat yhteydenpitoa vaikutuksista arvoketjun työntekijöiden kanssa • Tiedonantovaatimus S2-3 - Prosessit kielteisten vaikutusten korjaamiseksi ja kanavat arvoketjun työntekijöille huolenaiheiden esiin tuomiseksi • Tiedonantovaatimus S2-4 - Arvoketjun työntekijöihin kohdistuviin olennaisiin riskeihin liittyviin toimiin ryhtyminen ja lähestymistavat arvoketjun työntekijöihin kohdistuvien olennaisten riskien hallitsemiseksi ja olennaisten mahdollisuuksien hyödyntämiseksi sekä kyseisten toimien tehokkuus
<p>MT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus S2-5 - Olennaisten kielteisten vaikutusten hallintaan, myönteisten vaikutusten edistämiseen ja olennaisten riskien ja mahdollisuuksien hallintaan liittyvät tavoitteet

Kuvio 11: ESRS S2 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 11 esittää arvoketjun työntekijöitä koskevan ESRS S2 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoitain. Standardi poikkeaa omaa työvoimaa koskevasta ESRS S1:stä ainoastaan mittareiden ja tavoitteiden osalta.

ESRS S2 -standardi on yksi haastavimmista tietojen keräämisen kannalta. Siirtymäsäännösten mukaan arvoketjua koskevien tietojen raportointia voidaan kehittää asteittain kolmen ensimmäisen raportointivuoden aikana. Yrityksen tulee raportoida, mikäli tarvittavia tietoja ei kohdullisesta yrittämisestä huolimatta ole saatu sekä esittää suunnitelma siitä, miten tiedon-saanti varmistetaan tulevaisuudessa. (Silvola ym. 2024, 113, 184; Niskala & Palmuaro 2023, 91.)

ESRS S3 -standardi koskee yrityksen toiminnan vaikutuksia alueilla, joilla vaikutuksia todennäköisimmin tapahtuu ja joissa ne ovat voimakkaimmat. Standardi korostaa vastuullista sitoutumista näiden alueiden yhteisöjen kanssa. Standardin tiedonantovaatimukset on esitetty kuviossa 12. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 244-245; Silvola ym. 2024 186; Alho & Ranta 2025.)

<p>GOV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia.
<p>SBM</p> <ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 SBM-2:een liittyvä tiedonantovaatimus - Sidosryhmien edut ja näkemykset • ESRS 2 SBM-3:een liittyvä tiedonantovaatimus - Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoimintamallin kanssa
<p>IRO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus S3-1 - Vaikutusten kohteena oleviin yhteisöihin liittyvät toimintaperiaatteet • Tiedonantovaatimus S3-2 - Prosessit, jotka koskevat yhteydenpitoa vaikutuksista vaikutusten kohteena olevien yhteisöjen kanssa • Tiedonantovaatimus S3-3 - Prosessit kielteisten vaikutusten korjaamiseksi ja kanavat vaikutusten kohteena oleville yhteisöille huolenaiheiden esiin tuomiseksi • Tiedonantovaatimus S3-4 - Vaikutusten kohteena oleviin yhteisöihin kohdistuviin olennaisiin riskeihin liittyviin toimiin ryhtyminen ja lähestymistavat vaikutusten kohteena oleviin yhteisöihin kohdistuvien olennaisten riskien hallitsemiseksi ja olennaisten mahdollisuuksien hyödyntämiseksi sekä kyseisten toimien tehokkuus
<p>MT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus S3-5 - Olennaisten kielteisten vaikutusten hallintaan, myönteisten vaikutusten edistämiseen ja olennaisten riskien ja mahdollisuuksien hallintaan liittyvät tavoitteet

Kuvio 12: ESRS S3 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 12 esittää vaikutusten kohteena olevia yhteisöjä koskevan ESRS S3 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoittain. Raportoitaessa on huomioitava, että strategialle on kaksi ESRS 2:een liittyvää tiedonantovaatimusta. Lisäksi on otettava huomioon, että vaikutukset yhteisöihin voivat olla moninaisia investoinneista ympäristövaikutuksiin (Silvola ym. 2024, 186).

Vaikutukset voivat kohdistua yhteisöjen taloudellisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin oikeuksiin, niiden kansalais- ja poliittisiin oikeuksiin sekä alkuperäiskansojen erityisoikeuksiin. Yrityksen tulee lisäksi raportoida sen ja yhteisön välisestä vuorovaikutuksesta. (Silvola ym. 2024, 186.)

ESRS S4 -standardi käsittelee yrityksen tuotteiden ja palveluiden turvallisuutta, kuluttajien ja loppukäyttäjien turvallisuutta, yksityisyyden suojaa ja mahdollisuutta vaikuttaa yrityksen toimintaan. Standardin tiedonantovaatimukset esitetään kuviossa 13. (Alho & Ranta 2025.)

<p>GOV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia.
<p>SBM</p> <ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 SBM-2:een liittyvä tiedonantovaatimus - Sidosryhmien edut ja näkemykset • ESRS 2 SBM-3:een liittyvä tiedonantovaatimus - Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoimintamallin kanssa
<p>IRO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus S4-1 - Kuluttajiin ja loppukäyttäjiin liittyvät toimintaperiaatteet • Tiedonantovaatimus S4-2 - Prosessit, jotka koskevat yhteydenpitoa kuluttajien ja loppukäyttäjien kanssa • Tiedonantovaatimus S4-3 - Prosessit kielteisten vaikutusten korjaamiseksi ja kanavat kuluttajille ja loppukäyttäjille huolenaiheiden esiin tuomiseksi • Tiedonantovaatimus S4-4 -Kuluttajiin ja loppukäyttäjiin kohdistuviin olennaisiin riskeihin liittyviin toimiin ryhtyminen ja lähestymistavat kuluttajiin ja loppukäyttäjiin kohdistuvien olennaisten riskien hallitsemiseksi ja olennaisten mahdollisuuksien hyödyntämiseksi sekä kyseisten toimien tehokkuus
<p>MT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus S4-5 - Olennaisten kielteisten vaikutusten hallintaan, myönteisten vaikutusten edistämiseen ja olennaisten riskien ja mahdollisuuksien hallintaan liittyvät tavoitteet

Kuvio 13: ESRS S4 tiedonantovaatimukset (Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 13 esittää kuluttajia ja loppukäyttäjiä koskevan ESRS S4 -standardin tiedonantovaatimukset raportointialoitain. Strategialle on kaksi ESRS 2:een liittyvää tiedonantovaatimusta. Olennaisia tiedonantovaatimuksia tarkasteltaessa on huomioitava, että yrityksellä voi olla riippuvuuksia kuluttajista ja loppukäyttäjistä (Silvola ym. 2024, 188). Standardin tavoitteet eivät siten koske ainoastaan yrityksen toiminnan vaikutuksia.

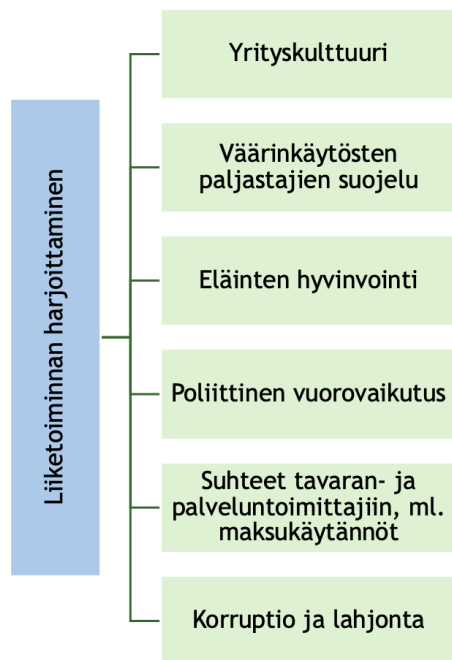
Kuluttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hankkii, kuluttaa tai käyttää yrityksen tuotteita ja palveluita henkilökohtaiseen käyttöön, joko itselleen tai muita varten. Kyseeseen ei siten tule esimerkiksi kaupallisiin tarkoituksiin tai elinkeinotoimintaan hankitut tuotteet ja palvelut. Loppukäyttäjällä tarkoitetaan henkilöitä, jotka viime kädessä käyttävät tai on tarkoitus käyttää yrityksen tuotetta tai palvelua. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 246.)

Kuluttajatuotteita tai -palveluita tuottavalle yritykselle standardin tiedonantovaatimukset saattavat olla itsestään selviä. Kun kuluttajien turvallisuus ja saama hyöty on keskeistä kaikessa toiminnassa, voi tietoja olla vaikea esittää keskitetysti kestävyysraportilla. Lisäksi kestävyysraportin ja markkinointiviestinnän tulee olla yhteneväistä, mikä voi katalysoida muutoksia yrityksen toimintatavoissa. (Silvola ym. 2024, 188.)

3.3 ESRS G -standardi

Hallintotapaan liittyy vain yksi standardi. Standardin aiheet ja osa-aiheet on esitetty kuviossa 14. ESRS G -standardin tietovaatimukset erilaisten hallintorakenteiden ja prosessien kuvaamisen osalta tulevat katetuiksi jo ESRS 2:n yleisissä tiedonantovaatimuksissa. Tämä korostaa kestävyysaiheen olennaisuutta. (Silvola ym. 2024, 189.)

ESRS G1

Kuvio 14: ESRS G -standardin aihe ja osa-aiheet (Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuviosta 14 käy ilmi, että hallintotapastandardi ESRS G1:lle on vain yksi aihe: liiketoiminnan harjoittaminen. Sen kuusi osa-aihetta kattavat yritysetiikan, sosiaalisen vastuun ja vastuullisen liiketoiminnan. (Silvola 2024, 190).

ESRS G1 -standardin tavoitteena on antaa kuva yrityksen strategiasta ja menettelytavoista, prosesseista ja käytännöistä sekä suoriutumisesta. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Niskala & Palmuaro 2023, 262.) Standardin tiedonantovaatimukset on esitetty kuviossa 15.

GOV	SBM	IRO	MT
<ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 GOV-1:een liittyvä tiedonantovaatimus - Hallinto-, johto- ja valvontaelinten rooli 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei täydentäviä tiedonantovaatimuksia 	<ul style="list-style-type: none"> • ESRS 2 IRO-1:een liittyvä tiedonantovaatimus - Kuvaus olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista • Tiedonantovaatimus G1-1 - Yrityskulttuuri ja liiketoiminnan harjoittamista koskevat toimintaperiaatteet • Tiedonantovaatimus G1-2 - Suhteet toimittajiin • Tiedonantovaatimus G1-3 - Korruption ja lahjonnan ehkäiseminen ja havaitseminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedonantovaatimus G1-4 - Vahvistetut korruptio- tai lahjonnatapaukset • Tiedonantovaatimus G1-5 - Poliittinen vaikuttaminen ja lobbaustoiminta • Tiedonantovaatimus G1-6 - Maksukäytännöt

Kuvio 15: ESRS G1 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus)

Kuvio 15 esittää hallintotapastandardi ESRS G1: tiedonantovaatimukset raportointialoitain. Annettavat tiedot määräytyvät ESRS G1:n ja ESRS2:n yhdistelmänä. Monet tiedot kerrotaan siten jo kestävyysraportin yleisessä osassa. (Silvola ym. 2024, 189.)

Raportoitavia tietoja ovat mm. johtaminen, korruptio ja sen torjunnan toimet, poliittinen vaikuttaminen mukaan lukien lobbaustoiminta, väärinkäytösten paljastajien suojelu, eläinten-suojelu sekä maksukäytännöt (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 190; Alho & Ranta 2025). Monimutkaiseen ja monitasoiseen laajoihin arvoketjuihin liittyvää tietoa voi olla vaikea kerätä. Esimerkiksi korruption vastaisten toimien tehokkuutta arvioitaessa voidaan käyttää perustana historiallisia tietoja tai sääntöjen noudattamista koskevia rekistereitä. (Aspholm 2025.)

3.4 Taksonomia

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteisiin pääseminen edellyttää investointeja uusiin teknologioihin. Julkinen rahoitus yksin ei riitä, vaan ilmastoystävällisille hankkeille tarvitaan yksityisten sijoittajien rahoitusta. (Euroopan parlamentti 2020.)

EU:n taksonomia-asetuksessa (Asetus 2020/852/EU ns. Taksonomia-asetus) todetaan, että kestävä kasvun rahoitusta koskevan toimintasuunnitelman tärkein ja kiireellinen toimi on kestävien toimintojen yhtenäisen luokitusjärjestelmän perustaminen. Yhdenmukaisilla, tieteeseen perustuvilla arviointikriteereillä pyritään vähentämään viherpesua, varmistamaan sijoittajien tarvitseman tiedon vertailukelpoisuus ja ohjaamaan rahavirtoja kestäviin kohteisiin (Asetus 2020/852/EU ns. Taksonomia-asetus; Silvola ym. 2024, 37).

Kestävyyssraporttiin tulee sisällyttää EU:n taksonomia-asetuksen 8. artiklan mukaiset tiedot. Ne on esitettävä siten, että ne voidaan erikseen tunnistaa raportista. (Niskala & Palmuaro 2023, 59.) Taksonomiatiedot esitetään osana kestävyysraportin ympäristötietoja (Silvola ym. 2024, 180).

Kestävän rahoituksen taksonomia määrittelee kuusi ympäristötavoitetta. Ne ovat ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, vesivarojen kestävä käyttö ja suojelu, kiertotalous, ympäristön pilaantumisen ehkäisy sekä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen (Villa ym. 2024, 808-809). Taloudellinen toiminta luokitellaan ympäristön kannalta kestäväksi, jos se edistää merkittävästi yhtä tai useampaa edellä mainituista ympäristötavoitteista. Se ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa muille näistä ympäristötavoitteista. Sen tulee täyttää vähimmäissuojavaatimus sosiaalisen vastuun osalta. Lisäksi taloudellisen toiminnan tulee täyttää komission erikseen vahvistamat tekniset arviointikriteerit (Asetus 2020/852/EU ns. Taksonomia-asetus; Villa ym. 2024, 808-809; Silvola ym. 2024, 37).

4 Kestävyyssraportoinnin periaatteet, siirtymäsäännökset ja varmentaminen

Kestävyyssraportoinnin keskeiset periaatteet ja siirtymäsäännökset ohjaavat raportointiprosessia ja määrittävät raportin sisältöä. Varmentaminen erottaa osaltaan kestävyysraportin aiemasta vastuullisuusraportoinnista ja nostaa sen tilinpäätösinformaatioon verrattavaan asemaan. Lisäksi varmentaja on tilintarkastajan tavoin tärkeä kumppani yritykselle säädösten mukaisen raportoinnin tuottamisessa.

ESRS 1 -standardi sisältää kestävyysraportoinnissa seurattavat keskeiset periaatteet ja määritelmät, joiden varaan raportointi rakentuu. Keskeisin näistä periaatteista on kaksinkertainen olennaisuus. Muut keskeiset periaatteet ja käsitteet ovat tietojen laadulliset ominaisuudet, huolellisuusvelvoite, arvoketju sekä aikahorisontit. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 103.)

Pääsääntöisesti vain olennaisuusanalyyssissä yritykselle olennaisiksi todetuista kestävyysaiheista tulee raportoida. Tiedonantovaatimusten velvoittavuutta ilmaistaan kolmella tapaa. ”On annettava” merkitsee velvoittavaa vaatimusta. ”Voidaan antaa” merkitsee vapaaehtoista tietojen antamista. ”On otettava huomioon” tarkoittaa, että määrätyt seikat tai olosuhteet tulee huomioida tietojen laadittaessa. (Niskala & Palmuaro 2023, 66.)

Kestävyysraportti sisällytetään yrityksen toimintakertomukseen erillisenä osana. Se sisältää neljä osiota, jotka tulee esittää seuraavassa järjestyksessä. Ensimmäinen osio on yleiset tiedot, johon tulee sisällyttää luettelo täytetyistä tiedonantovaatimuksista ja taulukko mahdollisista muista EU:n lainsäädännöstä johtuvista tietopisteistä. Toinen osio on ympäristötiedot,

joihin tulee sisällyttää taksonomia-asetuksen 8 artiklan säädösten mukaisesti annetut tiedot. Kolmas osio on yhteiskunnalliset tiedot ja neljäs hallintotapatiedot. Kestävyysraportti laaditaan siten standardien järjestyksessä ESRS 2, ESRS E, ESRS S ja ESRS G. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 115-116.)

Vertailutiedot edelliseltä kaudelta tulee esittää mittareista ja rahamääristä. Mittareiden vertailutietojen esittäminen määräytyy edellisenä kautena ilmoitettujen tietojen perusteella. Direktiivi ei siten edellytä vertailutietojen ilmoittamista sellaisesta mittarista, joka raportoidaan ensimmäistä kertaa. Rahamääristä tulee esittää vertailutiedot kuluvan kauden perusteella. Siten ensimmäistä kertaa raportoitavalle rahamäärälle tulee esittää vertailutiedot. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

Vertailutietojen esittämisessä yrityksen on syytä huomioida siirtymäsäännökset raportointia aloittaessaan. Raportoinnissa tulee noudattaa ESR-standardin vaatimuksia, mikäli ne edellyttävät useampien vertailujaksojen esittämistä mittarille tai tietopisteelle. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

Jos yritys määrittelee uudelleen tai korvaa jonkin mittarin tai tavoitteen, tulee siitä antaa oikaistut vertailuluvut. Samoin tulee menetellä, jos yritys tunnistaa edellisellä kaudella estimoituihin lukuihin liittyviä uusia tietoja, jotka antavat näyttöä kyseisellä kaudella vallinneista olosuhteista. Aiempia kausia koskevien olennaisten virheiden osalta tulee antaa vertailuluvut uudelleen edelliselle tai aiemmille kausille. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

Yrityksen ei tarvitse paljastaa turvallisuusluokiteltuja tai arkaluonteisia tietoja, vaikka ne arvioitaisiin olennaisiksi. Tiedon voi jättää pois, jos se ei ole yleisessä tiedossa tai helposti saatavilla ja jos yritys on toteuttanut kohtuulliset toimet tiedon salassa pitämiseksi. Lisäksi tiedolla tule olla kaupallista arvoa, koska se on salaista. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

4.1 Tietojen laadulliset ominaisuudet

Tietojen laadulle asetetut vaatimukset nostavat kestävyystiedot merkittävydessä samaan asemaan tilinpäätöstietojen kanssa. Raportin tulee olla helppolukuinen ja saavutettava. Kestävyysraportin tietojen tulee olla merkityksellisiä ja todenmukaisesti esitettyjä. Keskeisin vaatimus on merkityksellisyys, sillä tieto voi vaikuttaa raportin käyttäjän päätöksiin oleellisesti. CSRD:n mukainen kestävyysraportointi eroaa aiemmasta raportoinnista tietojen vertailtavuuden, todennettavuuden ja ymmärrettävyyden vaadittujen ominaisuuksien osalta. Vaatimukset tietojen laadullisille ominaisuuksille korostavat kestävyysraportin laatijoiden vastuuta. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; ESMA 2024a; Niskala & Palmuaro 2023, 46; Villa ym. 2024, 817.)

ESRS 1 lisäys B:n mukaan kestävyystiedot ovat merkityksellisiä, kun ne voivat vaikuttaa raportin käyttäjien päätöksiin kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen mukaisesti. Niillä voi olla ennakoivaa tai vahvistavaa arvoa. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.) Ennakoivaa arvoa voi olla esimerkiksi tiedolla siitä, missä määrin raportoitu tieto on kattava. Tällöin käyttäjä voi huomioida tiedon epävarmuuden omaa ennustettaan laatiessaan. Merkityksellinen tieto on avointa, läpinäkyvää, selkeää ja oikeassa kontekstissa.

Tietojen tulee kuvata todenmukaisesti merkityksellisen ilmiön sisältöä. Niiden tulee siksi olla täydellisiä, neutraaleja ja tarkkoja. Kuvaus on täydellinen sisältäessään kaikki olennaiset tiedot, jotta käyttäjä ymmärtää kyseisen vaikutuksen, riskin tai mahdollisuuden. Neutraali kuva edellyttää, että tiedot on valittu ja esitetty puolueettomasti. Kielteiset ja myönteiset olennaiset vaikutukset on esitettävä yhtäläisesti. Mahdollisuuksia ei tule yliarvioida, eikä riskejä aliarvioida. Tiedot voivat olla paikkansapitäviä olematta kaikilta osin täysin tarkkoja, mutta niissä ei saa olla olennaisia virheitä. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 104-105.)

Vertailukelpoisia tietoja voidaan verrata aiempien kausien tietoihin sekä muiden, erityisesti saman toimialan, yritysten antamiin tietoihin. Johdonmukaisuus liittyy vertailukelpoisuuteen siten, että yritys käyttää samaa lähestymistapaa tai menetelmää ajanjaksolta toiselle kyseisen kestävyysseikan kohdalla. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

Kestävyystiedot ovat todennettavissa, jos käyttäjä voi vahvistaa ne tai niiden tuottamiseen käytetyt syöttötiedot. Tiedot tulee antaa tavalla, joka parantaa niiden todennettavuutta. Tällöin voidaan esimerkiksi ilmoittaa tiedon lähde tai arviointiprosessin syöttötiedot ja laskentamenetelmät. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 105.)

Kestävyystietojen ymmärrettävyys tarkoittaa, että tiedot ovat selkeitä ja ytimekkäitä. Niiden tulee esittää raportoivan yrityksen olennaisia tietoja, eikä olla sen toimintaan liittymättömiä ”vakiotekstejä”. Tietojen tarpeetonta päällekkäistä esittämistä tulee välttää. Kestävyysraportilla voidaan siten tehdä sisäisiä viittauksia ja viitata tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin. Käytetyn kielen tulee olla selkeää ja hyvin jäsenneiltyä. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 106.)

4.2 Kaksinkertainen olennaisuus ja yrityksen sidosryhmät

Kestävyysraportoinnin lähtökohtana on olennaisuuden arviointi, jonka pohjalta yritys tuottaa olennaista tietoa keskeisille sidosryhmilleen. Sidoryhmäanalyysillä voidaan tunnistaa keskeiset sidosryhmät ja priorisoida heidän tarpeensa yrityksen kestävyystiedoille. Keskeisten sidosryhmien tunnistaminen on tärkeää, koska olennaisuuden arviointi perustuu vuoropuheluun ja yhteistyöhön sidosryhmien kanssa. (Silvola ym. 2024, 139; Niskala & Palmuaro 2023, 79, 83.)

ESR-standardeissa sidosryhmillä tarkoitetaan tahoja, jotka voivat vaikuttaa yritykseen tai joihin yritys voi vaikuttaa. Sidosryhmien pääryhmät ovat vaikutusten kohteena olevat sidosryhmät ja kestävyyspalvelusten käyttäjät. Jotkin sidosryhmät voivat kuulua kumpaankin pääryhmään. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus.)

Vaikutusten kohteena oleviin sidosryhmiin voivat kuulua mm. henkilökunta, asiakkaat, yhteiskunta, ympäristö ja yhteisön arvoketjun jäsenet. Kestävyyspalvelusten käyttäjiä puolestaan voivat olla esimerkiksi sijoittajat ja rahoittajat, liikekumppanit sekä kansalaisjärjestöt. (Niskala & Palmuaro 2023, 83.)

ESRS 1 kohta 22a käyttää ilmaisua ”saattavat vaikuttaa”. Yrityksen tulee sen perusteella huomioida mahdollinen vaikutus ilman realisoitunutta vaikutusta, kun realisoituessaan vaikutus olisi olennainen. Kaksinkertaiseen olennaisuusvaatimukseen liittyvän soveltamisvaatimus AR 7:n mukaan luontoa voidaan pitää hiljaisena sidosryhmänä. Ekologiset tiedot ja lajien suojelua koskevat tiedot voivat tukea yrityksen olennaisuuden arviointia. Yrityksen tulee lisäksi huomioida sidosryhmien vaihtelu organisaation eri osien tai erilaisten tuotteiden tai palveluiden osalta. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 141-142.)

Standardin käyttämä käsite ”keskeiset sidosryhmät” perustuu ajatukseen, ettei yrityksen toiminta vaikuta samassa määrin kaikkiin sidosryhmiin. Yrityksen tulee tunnistaa, minkä sidosryhmien näkemykset on otettava huomioon kunkin kestävyysseikan yhteydessä. (EFRAG 2024b.) Kaikki kestävyysseikat eivät ole relevantteja kaikille sidosryhmille, mutta kaikille sidosryhmille on tarpeen antaa mahdollisuus julkituoda asioita mistä tahansa kestävyysaiheesta (Silvola ym. 2024, 142).

Sidosryhmille olennaisia kestävyysaiheita voidaan selvittää esimerkiksi kyselyllä tai tieteellisistä tutkimuksista, toimialakohtaisista analyyseistä tai muista lähteistä. Yritys voi lisäksi analysoida aiempia tai muissa tarkoituksissa toteutettuja vuorovaikutuksia sidosryhmiensä kanssa. (Niskala & Palmuaro 2023, 83-84; Silvola ym. 2024, 141.)

ESRS 1 -standardin mukaan kestävyysseikkojen olennaisuuden arviointiin on kaksi ulottuvuutta: vaikutusten olennaisuus ja taloudellinen olennaisuus. Kestävyysseikka voi olla olennainen jommallakummalla tai molemmilla tavoin. Vaikutusten olennaisuus sisältää yrityksen aiheuttamat tai edistämät vaikutukset sekä vaikutukset, jotka liittyvät suoraan yrityksen toimintaan, tuotteisiin ja sen palveluihin liikesuhteiden kautta. Ne voivat siten kohdistua yritykseen tai olla yrityksen ympäristölle ja ihmisille aiheuttamia. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 126; PricewaterhouseCoopers 2024.)

Vaikutukset voivat olla kielteisiä tai myönteisiä. Tosiasiallisten vaikutusten lisäksi tulee huomioida todennäköiset vaikutukset. Niitä arvioitaessa ratkaisevaa on vaikutuksen vakavuus, johon sisältyy vaikutuksen mittakaava, laaja-alaisuus ja vaikutuksen korjaamaton luonne.

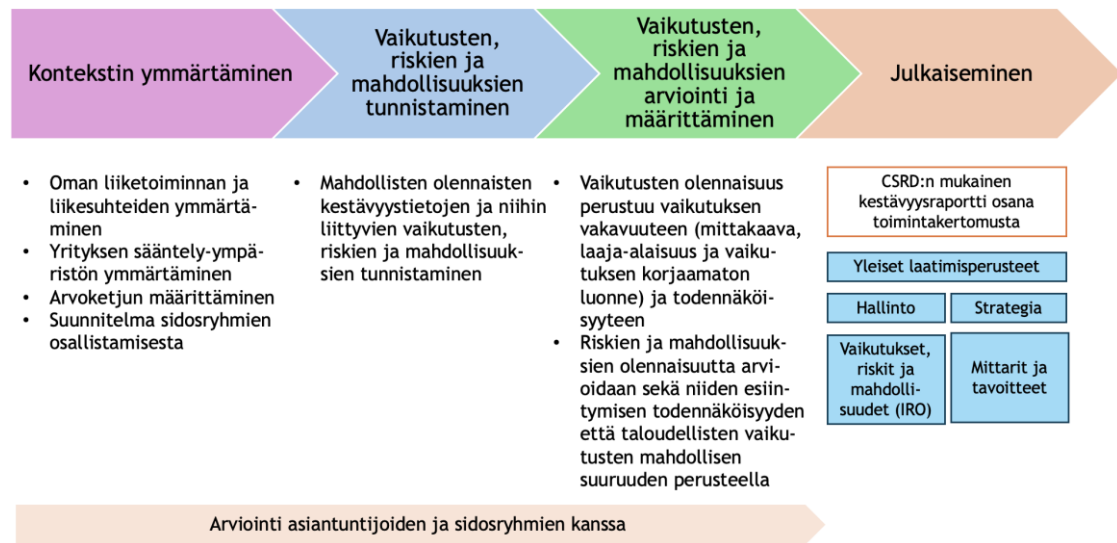
Lisäksi tulee huomioida aikavälit: lyhyt, keskipitkä ja pitkä. Standardien aikahorisontteja on käsitelty tarkemmin osiossa 4.4. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; Silvola ym. 2024, 128; PricewaterhouseCoopers 2024.)

Taloudellista olennaisuutta arvioitaessa tulee huomioida tosiasialliset tulevat ja kohtuudella arvioiden mahdolliset vaikutukset yritykseen. Riskejä ja mahdollisuuksia voi aiheutua menneistä tai tulevista tapahtumista, omasta toiminnasta tai liikesuhteista sekä yrityksen riippuvuuksista luonnonvaroista, henkilöresursseista ja yhteiskunnallisista resursseista. Riskien ja mahdollisuuksien olennaisuutta arvioidaan niiden todennäköisyyden ja niiden taloudellisten vaikutusten mahdollisen suuruuden perusteella. (Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus; PricewaterhouseCoopers 2024; Silvola ym. 2024, 129-130.)

Vaikutusten olennaisuuden ja taloudellisen olennaisuuden arvioinnit eivät ole toisistaan riippumattomat. Silvola ym. (2024, 130) suosittelee aloittamaan arvioinnin kestävyysseikan vaikutuksen olennaisuudesta, jonka jälkeen tulee palata arvioimaan, voisiko se aiheuttaa lisäksi taloudellisia vaikutuksia ja olla siten molemmista näkökulmista oleellinen.

Epäolennaisiksi todettuja kestävyysaiheita ei tarvitse kuvata, eikä perustella, miksi näitä ei ole sisällytetty kestävyysraporttiin. Tästä poikkeuksen muodostavat ESRS E1 -standardin tiedonantovaatimukset, joita on käsitelty osiossa 3.1. Yrityksen on syytä arvioida, olisiko muidenkin epäolennaisiksi todettujen aiheiden kohdalla käsitellä lyhyesti arviointiprosessia ja siitä johdettuja päätelmiä, jotta raportti olisi käyttäjille ymmärrettävämpi. (Silvola ym. 2024, 109.)

ESR-standardit eivät määrittele tarkasti, miten olennaisuusarviointi tulee toteuttaa. Yrityksen tulee suunnitella prosessi omiin erityisiin olosuhteisiinsa. Lisäksi olennaisuusarviointiprosessi tulee kuvata siten, että sen taustalla oleva analyysi, pohdinta ja perustelut ratkaisuille ovat käyttäjälle ymmärrettäviä. (Silvola ym. 2024, 127; EFRAG 2024b, Niskala & Palmuaro 2023, 90.) EFRAG:n kestävyysraportointilautakunnan puheenjohtaja Patrick de Cambourg (Euroopan komissio 2024b) korostaa arkijärjen käyttöä olennaisuusarvioinnissa. Hän kannustaa pitämään tiedon hyödyllisyyden avainasemassa kestävyysraportoinnissa. Olennaisuusarviointi prosessina on tiivistetty kuvioon 16.

Kuvio 16: Olennaisuusarviointi prosessina (Lähde: PricewaterhouseCoopers 2024)

Kuvion 16 mukaisesti olennaisuusarviointi alkaa kontekstin ymmärtämisestä. Tässä vaiheessa yritys kehittää yleiskuvan toiminnastaan ja liikesuhteistaan, niiden kontekstista sekä keskeisistä sidosryhmistä. Lisäksi määritetään arvoketju. Toisessa vaiheessa yritys tunnistaa ympäristöön, sosiaalisiin ja hallinnollisiin asioihin liittyvät todelliset ja mahdolliset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet omassa toiminnassaan sekä arvoketjun ylä- ja alavirrassa. Kolmannessa vaiheessa yritys arvioi vaikutusten olennaisuutta. Olennaisuus perustuu vaikutuksen vakavuuteen ja todennäköisyyteen. Sidosryhmät ja asiantuntijat osallistuvat prosessin ensimmäiseen kolmeen vaiheeseen. Neljäs vaihe on kestävyysraportin julkaiseminen. (EFRAG 2024b, PricewaterhouseCoopers 2024.)

Olennaisuusarviointi on toistuva prosessi. Se suoritetaan ensimmäisen kerran ennen ensimmäistä kestävyysraportointia. Tämän jälkeen tarkastellaan vähintään vuosittain, että arviointi on ajantasainen. Jo olennaisiksi tunnistettujen lisäksi tarkastellaan, ylittävätkö jotkin aiemmin epäolennaisiksi arvioiduista aiheista, tiedonantovaatimuksista tai tietopisteistä vaikutuksen olennaisuuden tai taloudellisen olennaisuuden raja-arvon. Olennaisuusarviointi on dynaaminen prosessi siten, että siihen vaikuttavat yrityksen ja sen toimintaympäristön kehittyminen ja muutokset. (EFRAG 2024b; Silvola ym. 2024, 127-128; PricewaterhouseCoopers 2024.)

4.3 Huolellisuusvelvoite (Due diligence)

ESR-standardit eivät sisällä tarkkoja vaatimuksia tai ohjeita huolellisuusvelvoitteelle (Niskala & Palmaro 2023, 71). Käytännössä ne käsittävät tosiasiallisesti velvoittavia määräyksiä noudatettavasta menettelystä (Silvola ym. 2024, 80).

Tärkeä esimerkki tästä on ESRS 1:n kohta 3.4. Sen mukaan kielteisten vaikutusten olennaisuuden arvioinnissa hyödynnetään YK:n ohjaavien periaatteiden kansainvälisissä välineissä sekä

OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille määriteltyä asianmukaisen huolellisuuden prosessia (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi). Näitä ohjeita ovat mm. YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013), OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023) sekä OECD:n asianmukaisen huolellisuuden ohjeet vastuulliseen liiketoimintaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019).

Tavanomaisessa yritystoiminnassa asianmukainen huolellisuus on tapauskohtainen ja kerta-luonteinen menettely esimerkiksi yrityskaupan tai investoinnin yhteydessä. ESRS 1 kohta 4:n mukaan kestävyysraportoinnissa huolellisuusvelvoite on jatkuva käytäntö. Se saattaa aiheuttaa muutoksia yrityksen strategiaan, liiketoimintamalliin, toimintoihin, liikesuhteisiin, toimintaan, hankintaan sekä myyntiin liittyviin olosuhteisiin. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi; Silvola ym. 2024, 82; Villa ym. 2024, 821.)

Kestävyysraportoinnissa huolellisuusvelvoitteen avulla tunnistetaan, ehkäistään ja lievennetään ympäristöön ja yrityksen liiketoiminnassa mukana oleviin ihmisiin kohdistuvia tosiasiallisia tai mahdollisia kielteisiä vaikutuksia. Siihen kuuluu lisäksi sen selostaminen, miten näitä vaikutuksia käsitellään. Kielteiset vaikutukset tulee tunnistaa ja arvioida oman toiminnan ja koko arvoketjun osalta. Huolellisuusvelvoitteen mukainen prosessi mahdollistaa kielteisiin vaikutuksiin kohdistuvien toimien priorisoinnin tilanteessa, jossa yritys ei pysty käsittelemään kaikkia vaikutuksia kerralla. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi.)

OECD:n ohjeiden mukaan asianmukaisen huolellisuuden (due diligence) prosessiin kuuluvat toimenpiteet ovat:

- vastuullisen liiketoiminnan sisällyttäminen osaksi käytäntöjä ja hallintajärjestelmiä;
- yrityksen toimintaa, tuotteisiin tai palveluihin liittyvien todellisten ja mahdollisten haittavaikutusten tunnistaminen ja arviointi;
- haitallisten vaikutusten pysäyttäminen, ehkäiseminen ja lieventäminen;
- toteutuksen ja tuloksien seuranta;
- vaikutusten käsittelyyn liittyvä viestintä; ja
- korjaustoimenpiteistä huolehtiminen tai yhteistyön tekeminen tarvittaessa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019).

Kirjanpitolain luettelo kestävyysseikkoja koskevista menettelyistä on hieman suppeampi (KPL 7:7). Kirjanpitolain säännös on toissijainen raportointistandardeihin nähden (HE 20/2023 vp). Asianmukaisen huolellisuuden prosessin keskeiset osatekijät tulee luetella kestävyysraportissa ESRS 2:n soveltamisvaatimus AR 10:n mukaan.

Huolellisuuden todentamiseksi on syytä dokumentoida, millä tavalla yritys noudattaa standardin menettelyllisiä määräyksiä. Menettelymääräyksestä poikkeamisen tapauksessa yrityksen

itsensä on näytettävä, että kestävyysraportointi on toteutettu asianmukaisella huolellisuudella poikkeamisesta huolimatta. (Villa ym. 2024, 822; Silvola ym. 2024, 81.)

Huolellisuuden todentamisen tarkoituksessa ESRS 2:n kohta 53b edellyttää yleiskatsausta huolellisuusvelvoitteen mukaisesta prosessista. Prosessin pohjalta tunnistetaan, arvioidaan, priorisoidaan ja seurataan yrityksen mahdollisia ja todellisia vaikutuksia ihmisiin ja ympäristöön. Kohdassa 53b nimetään lisäksi seikat, joista yrityksen tulee selvittää, kattaako prosessi ne ja jos, niin miten.

4.4 Arvoketju ja aikahorisontit

Kestävyysraportissa annetaan tietoja raportoivan yrityksen lisäksi sen arvoketjun olennaisista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista (Silvola ym. 2024, 111). Arvoketjun ja sen vaikutusten määrittäminen on olennainen ja varhainen osa olennaisuusarvioinnin prosessia (PricewaterhouseCoopers 2024; Niskala & Palmuaro 2023, 76). Siinä kestävyysseikkojen olennaisuutta arvioidaan erikseen yrityksen oman toiminnan ja arvoketjun osalta huomioiden, että eri kestävyysseikat voivat olla olennaisia arvoketjun eri osille (Silvola ym. 2024; s. 111; Niskala & Palmuaro 2023, 78).

Arvoketju voi olla tarpeen jakaa osiin esimerkiksi maantieteellisen sijainnin, yrityksen eri toimintojen tai arvoketjuun kuuluvien, esimerkiksi asiakkaiden, tyyppien perusteella (Silvola ym. 2024, 111). On huomattava, että yrityksellä voi olla useita arvoketjuja. Kun yrityksellä on arvoketjussaan suuri määrä toimijoita ja liikesuhteita, kehottaa OECD:n toimintaohje tunnistamaan ne yleiset osa-alueet, joilla haittavaikutukset ovat suurimmat ja priorisoimaan alueet tämän riskiarvioinnin perusteella. (Villa ym. 2024, 825.)

Jos yrityksen on kohtuullisilla toimilla mahdollonta saada tietoja arvoketjulaskentaa varten, voidaan vaikutusten arvioinnissa käyttää estimaatteja. Kohtuullisiksi toimiksi voidaan katsoa aktiivinen tiedon pyytäminen toimijoilta, toimialaa koskevien kestävyystilastojen, tietopankkien ja analyysien läpikäymistä sekä toimiala-asiantuntijoiden hyödyntämistä. (Niskala & Palmuaro 2023, 78.)

Kestävyysraportin raportointikauden on oltava yhdenmukainen tilinpäätöksen raportointikauden kanssa. Vertailutiedot esitetään perusvuoteen nähden, kun raportoidaan kehityksestä ja edistymisestä. Perusvuosi on historiallinen viitepäivä tai -jakso, jolta tietoja on saatavilla ja johon myöhempiä tietoja voidaan verrata eri aikoina. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi.) Ensimmäisestä kestävyysraportista vertailutiedot voi jättää pois (Silvola ym. 2024, 112).

Raportoinnissa käytetään kolmen tyyppisiä aikavälejä. Lyhyt aikaväli on sama kuin tilinpäätöksen raportointikausi, joka on yleensä vuosi. Keskipitkä aikaväli on lyhyen aikavälin

päättymisestä viiteen vuoteen. Pitkä aikaväli on yli viisi vuotta. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi; Niskala & Palmuaro 2023, 72).

4.5 Siirtymäsäännökset

Kestävyysraportointidirektiivi mahdollistaa vaiheittaisen siirtymän yrityksen koon ja tyyppin mukaan. Siirtymäkauden aikana yrityksen tulisi valmistautua siihen, että siirtymähelpon poistuvat tulevaisuudessa. (ESMA 2024b.)

Siirtymäsäännökset esitetään ESRS 1 -standardin kohdassa 10. Raportointia aloittaessaan yritys voi käyttää määrättyjä helpotuksia kolmen ensimmäisen raportointikauden aikana. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi; Silvola ym. 2024, 113.)

Ensimmäisenä laatimisvuonna ei tarvitse esittää vertailutietoja. Standardin lisäys C esittää vaiheittain käyttöön otettavat tiedonantovaatimukset. Osa helpotuksista koskee yrityksiä, joissa on enintään 750 työntekijää. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi; Niskala & Palmuaro 2023, 90-91.) Varmentajaa koskeva siirtymäsäännös käsitellään osassa 4.6.

Yrityskohtaisten tietojen osalta kestävyysraportoinnissa on esitettävä ne tiedot, jotka on esitetty aiempina tilikausina, jos ne täyttävät ESRS 1:n määrittämät laadulliset ominaisuudet tai ne on mukautettu niihin (Silvola ym. 2024, 113). Yrityskohtaisilla tiedoilla täydennetään ESRS:n mukaan annettavia tietoja, kun yritykselle olennainen kestävyysvaikutus ei tule esityksi tai vaatii täydennystä (Niskala & Palmuaro 2023, 91). Nämä lisätiedot on annettava käyttäen saatavilla olevia parhaita käytäntöjä ja/tai käytettävissä olevia raportointikehyksiä tai -standardeja (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi; Silvola ym. 2024, 113).

Kenties merkittävin helpotus liittyy yrityksen arvoketjuun liittyvien tietojen raportointiin. Arvoketjun osalta voi olla vaikea saavuttaa sama syvyys kuin yrityksen oman toiminnan raportoinnissa. Siirtymäsäännösten nojalla sitä voidaan kehittää asteittain kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Mikäli arvoketjun tiedot eivät ole kokonaisuudessaan saatavilla siirtymäaikana, tulee yrityksen kertoa, millä tavalla se on pyrkinyt saamaan tarvittavat tiedot ja ilmoitettava syyt, joiden vuoksi tietoja ei ole saatavilla. Lisäksi yrityksen on kerrottava, miten se suunnittelee hankkivansa tarvittavat tiedot tulevaisuudessa. (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi; Silvola ym. 2024, 113; Niskala & Palmuaro 2023, 91; Hirvonen 2024.)

4.6 Varmentaminen

Kestävyysraportointidirektiivin (Direktiivi 2022/2464/EU) vaatimus kestävyysraportin varmentamisesta implementoitiin Suomessa muuttamalla tilintarkastuslakia sen perusteella, että yrityksen tilintarkastaja toimii lähtökohtaisesti varmennustehtävässä (HE 20/2023 vp). Varmennuskertomusta koskevat säädökset eroavat tilintarkastuskertomusta koskevista siten, ettei PIE-yhteisöjen varmennuskertomukseen liity erityispiirteitä (Horsmanheimo, Kaisanlahti & Steiner 2024, 385). Toinen ero koskee verifiointin varmuuden tasoa. Kestävyysraportointidirektiivin lopullinen tavoite on vastaavanlainen varmuus kuin tilintarkastuksella. Aluksi vaaditaan vain rajoitettua varmuutta (HE 20/2023 vp; Silvola ym. 2024, 240).

Rajoitetun varmuuden antava lausunto esitetään siten, ettei tilintarkastaja ole havainnut mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin päätellä, että kestävyysraportointi on olennaisesti virheellinen (Direktiivi 2022/2464/EU ns. kestävyysraportointidirektiivi; HE 20/2023 vp). Varmennuskertomukseen sisällytettävät lausunnot määritetään tilintarkastuslaissa (TTL 3:5a; Suomen Tilintarkastajat 2025a).

Tilintarkastusdirektiivin mukaan komission tulee julkistaa rajoitettua varmuutta koskeva varmennusstandardi delegoidulla asetuksella 1.10.2026 mennessä (Villa ym. 2024, 810). Puolestaan kohtuullista varmuutta koskevan kestävyysraportoinnin varmennusstandardin komissio aikoo hyväksyä viimeistään 1.10.2028 (Silvola ym. 2024, 244).

Kestävyysraportoinnin varmentajana voi olla kestävyysraportointitarkastaja (KRT) tai kestävyystarkastusyhteisö. Kestävyysraportointitarkastajan hyväksymisedellytykset määritetään tilintarkastuslaissa (TTL 6:3a). Vaatimukseen kuuluu kestävyysraportointitarkastajan erikoistutkimus. Patentti- ja rekisterihallitus ylläpitää luetteloa kestävyysraportointitarkastajista ja kestävyystarkastusyhteisöistä (Patentti- ja rekisterihallitus 2025).

Osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa ja vakuutusyhtiölaissa on siirtymäsäännös, jonka perusteella tilintarkastaja voi toimia kestävyysraportin tarkastajana ilman erillistä valintaa, mikäli tällä on kestävyysraportointitarkastajan erikoispätevyys (OYL 23.3.2023/370; OKL 21.12.2023/1253; VYL 21.12.2023/1256). KRT:n valinta kuuluu yhtiökokouksen toimivaltaan (OYL 7:6a; OKL 7:6a; VYL 7:7). Vuosittain yhtiökokouksessa käsiteltävät asiat on yleensä määritelty yhtiöjärjestyksessä, joten sen muuttamisen tarve tulee tarkistaa (Silvola ym. 2024, 229). Siirtymäsäännös keventää yritysten hallinnollista taakkaa, kun ensimmäisenä raportointivuonna ei ole pakko tehdä KRT:n valintaa yhtiökokouksessa (Suomen tilintarkastajat ry 2025b).

Tarkastusvaliokunnan tai -niissä yrityksissä, joissa sellaista ei ole - hallituksen tulee esittää ehdotus kestävyysraportoinnin varmentajaksi (HE 20/2023 vp). Tämä on huomioitava

kokousaikatauluissa siten, että hallituksen tai tarkastusvaliokunnan marras-joulukuun kokouksessa nimitysesitys olisi viimeistään valmiina (Silvola ym. 2024, 234).

5 Tutkimusmenetelmät

Laadullinen (kvalitatiivinen) tutkimus jäsennetään usein asettamalla se vastakkain määrällisen (kvantitatiivisen) tutkimuksen kanssa (Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 2.4; Puusa, Juuti & Aaltio 2020, luku 4). Laadullinen ja määrällinen tutkimus ovat välineitä määrätyn ongelman ratkaisemisessa, ja käytetty menetelmä voidaan valita sen mukaan, kumpi siihen paremmin soveltuu (Puusa, Juuti & Aaltio 2020, luku 4). Laadullista tutkimusta voidaan käyttää uuden ilmiön kuvaamiseen ja sen ymmärtämiseen (Kananen 2012, 93). Sen tarkoitus on tuottaa uutta tietoa, jolloin ei tutkita olemassa olevien teorioiden paikkansapitävyyttä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 104-105).

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että aineistoa kerätään useassa vaiheessa ja rinnakkaisesti eri menetelmillä. Usein aineistoa syntyy runsaasti (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 105). Kertynyttä aineistoa analysoidaan koko tutkimusprosessin ajan. (Puusa, Juuti & Aaltio 2020, luku 9.) Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä ovat mm. teemahaastattelut, havainnointi ja erilaiset dokumentit (Kananen 2012, 93).

Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan kohdetta kokonaisvaltaisesti todellisissa tilanteissa. Sen avulla etsitään löytämään tosiasioita niiden todentamisen sijaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Se sopii tilanteisiin, joissa ilmiö on uusi tutkimuskohde, ilmiöstä halutaan saada syvälinen näkemys sekä hyvä kuvaus (Kananen 2012, 29). Laadullinen tutkimus soveltuu hyvin menetelmäksi tähän opinnäytetyöhön, jossa tutkitaan uutta, ensimmäistä kertaa toteutuvaa kestävyysraportointia.

Tutkimuksen lähestymistapa on kehittämistutkimus. Kehittämistutkimus liittyy käytäntöön. Sen taustalla on ilmiö, prosessi tai asiantila, jota halutaan kehittää tai muuttaa paremmaksi. (Kananen 2012, 13.) Tämän kehittämistutkimuksen juurisyynä ovat muuttuneet säädökset, jotka aiheuttavat muutoksia ja kehittämistarpeita niin tilaaja- kuin muissakin organisaatioissa.

Kehittämistutkimuksen tarkoituksena ei ole vain kuvailla muuttunutta prosessia, vaan etsiä ja esittää käytännön ratkaisuja ja parempia vaihtoehtoja sekä luoda uutta tietoa (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 19-20). Tutkimuksen yhteydessä dokumentoidut kokemukset ensimmäisestä kestävyysraportointiprosessista paljastivat toistettavuuden kannalta keskeisiä seikkoja ja kehittämiskohteita.

5.1 Tiedonkeruumenetelmät

Tutkimuksessa käytettiin useita tiedonkeruumenetelmiä syvällisen, monipuolisen ja kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi kestävyysraportointiprojektista (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 55). Tähän kehittämistutkimukseen tietoa kerättiin haastatteluilla, havainnoimalla sekä kestävyysraportointiprosessin kuluessa syntyneistä dokumenteista.

Haastattelemisen on vuorovaikutustilanne, jossa haastattelija on ennalta tutustunut tutkimuksen kohteeseen ja pyrkii saamaan luotettavaa tietoa tutkimuksen kannalta merkittävistä seikoista (Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 4.1.2). Haastattelut voidaan jakaa karkeasti strukturoituihin ja strukturoimattomiin haastatteluihin. Strukturoidussa haastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys ovat samat kaikille haastateltaville, kun puolestaan strukturoimaton haastattelu etenee avoimesti keskustellen. (Valli & Aarnos 2018, luku: Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas.)

Teemahaastattelu voidaan luokitella puolistrukturoiduksi haastatteluksi (Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 4.2). Se sijoittuu menetelmänä strukturoidun ja strukturoimattoman haastattelun väliin, vaikka Hirsjärven ja Hurmeen mukaan onkin lähempänä strukturoimatonta haastattelua (2022, luku 4.2.3). Haastattelun aihepiirit, eli teema-alueet, määritellään ennalta, ovat kaikille haastateltaville samat ja ne käydään läpi vaihtelevassa laajuudessa haastateltavien kanssa (Valli & Aarnos 2018, luku: Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas; Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 4.2.3). Tutkimuksen teemat on esitetty liitteessä 2.

Haastateltaviksi valittiin henkilöitä, joilla on haluttua tietoa ja jotka ovat osallistuneet prosessiin (Valli & Aarnos 2018, luku: Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas). Haastateltavia valittaessa ei siten tähdätty kattavaan otokseen vaan tehtiin harkinnanvarainen otanta (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 105). Otanta perustui projektin organisaatioon siten, että haastateltavat edustivat projektin ohjausryhmää, projektiryhmää sekä tietoa tuottavia asiantuntijoita. Haastattelut käytiin Teams-sovelluksen välityksellä ja tallennettiin haastateltavien luvalla.

Haastattelujen tehtävänä voi olla asioiden selventäminen tai syventäminen. Haastattelusuunnitelman pohjana oli, millaista tietoa kehittämistyö tarvitsee. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 106.) Haastattelujen tavoitteena oli saada kestävyysraportointiprosessiin osallistuneilta henkilöiltä käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa ja näkökulmia prosessista.

Tämän kehittämistutkimuksen teemahaastatteluissa kieli oli merkittävä tekijä. Aihe vilisee erityisiä termejä ja lyhenteitä, joille tulee olla yhteiset merkitykset haastattelun alusta lähtien. Valli ja Aarnos painottavat, että haastattelu on tiedonhankintaa, eikä kuullun ymmärtämisen koe (2018, luku: Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas). Toisaalta haastateltavan puheen sisältö on haastattelijalle tutkimusmateriaalia, jota hän havainnoi ja tulkitsee

(Hirsjärvi & Hurme 2022, luku 4.3.4). Erytyssanastolla tuli siksi olla yhteinen merkitys, joka perustui pääasiassa kestävyysraportointiasetuksen liitteeseen 2.

Havainnointia voidaan käyttää, kun ilmiöstä on vähän tai ei lainkaan tietoa. (Kananen 2012, 95). Havainnoinnin avulla muita aineistonkeruumenetelmiä voidaan kytkeä paremmin saatuun tietoon ja tuoda esiin asiayhteydet (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97). Strukturoimattomassa havainnoinnissa ylös kirjataan mahdollisimman paljon havaintoja (Kananen 2012, 96-97). Tämän kehittämistutkimuksen tarkoitus oli tiedossa, ja havainnointi rajattiin siihen.

Dokumenttianalyysilla voidaan tarkastella mm. tekstimuotoon muutettuja haastatteluita, lehtiartikkeleita, palaverimuistioita ja muuta kirjallista aineistoa. Sen avulla selkeytetään aineistoa luotettavien johtopäätösten tekemiseksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 136.) Dokumenttianalyysin avulla voidaan määritellä esimerkiksi haastateltavien tärkeinä pitämät asiat, kun analysoidaan ilmisällön lisäksi piilossa olevia viestejä.

Havainnoinnin ja dokumenttianalyysin aineistoina käytettiin mm. CSRD-projektiryhmän sekä muita Teams-keskusteluita, aikatauluttamattomia ns. käytäväkeskusteluita, yrityksen sisäisiä asiakirjoja ja konsultin dokumentteja. Niistä selvisi, millaisella prosessilla kestävyysraportti saatiin aikaan.

Haastatteluilla tutkimusta syvennettiin aitoihin kokemuksiin kestävyysraportin tuottamisesta. Ne selvensivät miksi ja miten jotakin tehtiin prosessin aikana. Haastatteluaineisto toi selkeämmin esille prosessin haasteet ja onnistumiset.

5.2 Analysointimenetelmät

Eisenhardtin mukaan (1989, 540) analysointivaiheessa kuhunkin aineiston osaan (tapaukseen) tulee tutustua perusteellisesti ja yksittäisenä kokonaisuutena, jolloin tutkijalle muodostuu kunkin tapauksen laaja tuntemus. Tämä puolestaan tehostaa vertailua ja yhdistelemistä tapauksien välillä.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on tutkimusinstrumentti, jolloin aineiston analysointi alkaa jo sitä hankittaessa. Aineistoa kerätään monissa vaiheissa ja rinnakkaisesti eri menetelmillä. Analysointi ei rajoitu vain yhteen tutkimusprosessin vaiheeseen, vaan sitä tehdään samanaikaisesti aineiston keräämisen kanssa. Se jatkuu käytäessä tutkimusaineistoa yhä uudelleen läpi ja hankittaessa lisää tietoa kirjallisuudesta. (Puusa, Juuti & Aaltio 2020, luku 4; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009; 223.)

Analysointimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sen kohteena voivat olla kaikki tekstimuotoiset tai siihen muotoon saatetut aineistot. Sisällönanalyysillä aineistosta luodaan tiivistetty kuvaus. (Kananen 2012, 116.)

Sisällönanalyysin vaiheet ovat aineiston litterointi tai koodaus, luokittelu, teemoittelu tai tyypittely sekä yhteenvedon kirjoittaminen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92-93). Tämän tutkimuksen teemahaastattelujen litteroinnissa ja alustavassa ryhmittelyssä hyödynnettiin Copilotia. Haastattelujen teemat muodostivat jäsennyksen aineistolle, jonka mukaan varsinainen teemoittelu tehtiin. Havainnoinnilla ja dokumenteista kerätty aineisto jäsenneltiin haastattelujen teemoihin.

Analyysin alkuvaiheessa haastattelujen tallenteet kuunneltiin ja litteroinnit luettiin useaan kertaan. Samoin muu aineisto käytiin läpi useassa vaiheessa ja useaan kertaan. Siten tutkimusaineiston käydessä vuoropuhelua teorian kanssa aineistojen yksityiskohdat alkoivat yhdistyä hahmottuvaan kokonaisuuteen. Seuraavassa vaiheessa kirjalliseen muotoon saatettu aineisto jaettiin teemojen alle ja tyypiteltiin. Analyysin tulokseksi saatiin kuvaus prosessista, jolla kestävyysraportti laadittiin osana toimintakertomusprosessia. Lisäksi sen avulla löydettiin prosessin toistettavuudelle ja vastaiselle kehittämiselle olennaisia seikkoja. Analyysin tuloksia verrattiin toistuvasti tutkimusaineistoon sen varmistamiseksi, että analyysin tulokset kuvastavat aineistoa tarkasti.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kehittämistutkimuksessa prosesseja on kaksi: kehittämistyö ja tutkimustyö (Kananen 2012, 162). Näiden luotettavuutta voidaan arvioida erikseen.

Reliabiliteetti merkitsee tutkimuksen tulosten pysyvyyttä eli toistettavuutta (Kananen 2012, 167). Tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231).

Kestävyysraportointiprosessi on kehittämistutkimuksen aiheena sidonnainen toteutusaikaan, kun huomioidaan säädösten kehittyminen. Tätä kirjoitettaessa yritykset julkaisevat jo ensimmäisiä ESR-standardien mukaisia kestävyysraporttejaan samalla, kun Euroopan komissio on antanut EFRAG:lle mandaatin yksinkertaistaa niitä (EFRAG 2025a).

Sisältövaliditeetti merkitsee tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata. Ulkoinen validiteetti merkitsee tutkimuksen yleistettävyyttä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231; Kananen 2012, 168.)

Kehittämistutkimuksen tuloksena syntyvää muutosta ei useinkaan voida siirtää sellaisenaan vastaaviin yrityksiin (Kananen 2012, 169). Kestävyysraportoinnin ylätasoinen prosessikuvaus tarjoaa muille yrityksille näkökulman ja opastusta nopeasti toimeenpantujen standardien noudattamiseen ja raportointiprosessin rakentamiseen.

Laadullisen tutkimuksen kohdalla käsitteitä reliabiliteetti ja validiteetti usein vältetään (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232). Näiden käsitteiden katsotaan soveltuvan määrälliseen

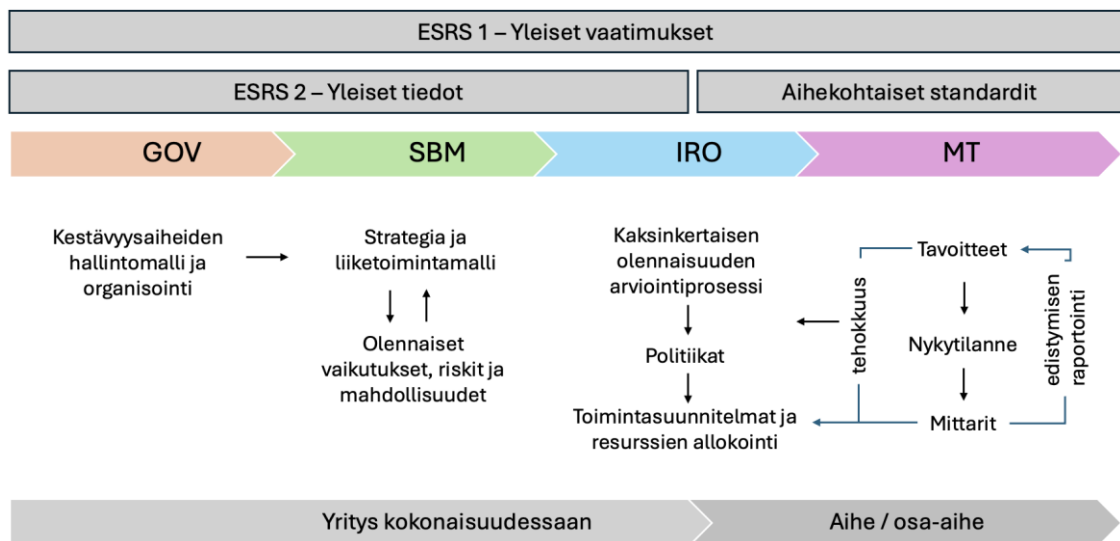
tutkimukseen, jonka piirissä ne ovat syntyneet (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on pystyttävä arvioimaan.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta heikentää jo se, että ihminen ei toimi aina samalla tavalla (Kananen 2012, 172). Luotettavuutta voi lisätä antamalla tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta sekä analyysin perusteista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232-233). Tässä tutkimuksessa luotettavuutta kohennettiin sen lisäksi käyttämällä erilaisia aineistoja ja tiedonkeruumenetelmiä eli aineistoon liittyvällä triangulaatiolla (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 105; Tuomi & Sarajärvi 2009, 144).

Tutkimuksessa noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön ohjetta (HTK), johon Laurea ammattikorkeakoulu on sitoutunut (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023). Haastatelluille kerrottiin etukäteen, mihin tarkoitukseen haastattelu tehdään, että aineisto anonymisoidaan ja pyydettiin suostumus haastattelun tallentamiseen. Haastattelut tallennettiin toimeksiantajan pilveen, josta ne poistetaan sovitusti.

6 Toimeksiantajayrityksen kestävyysraportoinnin prosessi

Kestävyysraportoinnin ensimmäinen vuosi oli opettelemisen sekä työtapojen ja raportoinnista vastaavan organisaation muotoutumisen vuosi. Sen aikana muodostui konkreettinen ymmärrys kestävyysraportoinnin ja -työn vaatimuksista. Se toi esiin tarpeen kehittää järjestelmiä, resursseja ja prosesseja. Samalla vahvistui ymmärrys siitä, ettei kestävyysraportointi ole pelkkä lakisääteinen suoritus, vaan väline liiketoiminnan ohjaamiseen yhä vastuullisempaan suuntaan. Kestävyysraportin rakenne on esitetty kuviossa 17.

Kuvio 17: Kestävyysraportin rakenne (Lähde: PricewaterhouseCoopers 2024)

Edellä kuviossa 17 esitetään kestävyysraportin rakenne. ESRS 1 -standardi kattaa koko raportin. ESRS 2 -standardia sovelletaan yhdessä aihekohtaisten standardien kanssa. Aihekohtaiset standardit rakentuvat siten, että niistä käy ilmi kunkin aiheen yhteys strategiaan, hallintotapaan, riskien ja vaikutusten hallintaan sekä mittareihin ja tavoitteisiin. Kestävyysraportointi asettaa painetta liiketoimintaan siten, että siinä kerrottujen seikkojen edistymisestä on raportoitava tulevaisuudessa.

Toimeksiantajan kestävyysraportointiprosessissa huomioitiin CSRD:n peruseriaatteiden viitekehys raportoinnille. Laatuvaatimukset esitettävälle tiedolle ovat tuttuja taloudellisesta raportoinnista ja nostavat kestävyysraportoinnin merkittävydessä tilinpäätöksen rinnalle. Kaksinkertainen olennaisuus kattaa taloudellisen ja vaikuttavuuden olennaisuuden sekä huomiosidosryhmät laajasti. Raportoinnin laajoihin rajoihin kuuluvat ylä- ja alavirran arvoketjujen liikesuhteista aiheutuvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutukset. Tarkastelun aikahorisontit on jaoteltu lyhyeen, keskipitkään ja pitkään. Huolellisuusvelvoitteen edellyttämällä tavalla kohdeyrityksessä käytettiin kokonaisvaltaista lähestymistapaa haitallisten vaikutusten havainnointiin, käsittelyyn ja ehkäisyyn.

Kestävyysraportointiprosessi lähti liikkeelle kaksinkertaisen olennaisuuden arvioinnista. Käynnistämisympäristössä käytettiin konsulttia apuna. Kaksinkertaisen olennaisuuden arviointi suoritettiin nelivaiheisena prosessina: 1) arvoketjun kartoitus, 2) vaikutusten olennaisuuden arviointi, 3) taloudellisen olennaisuuden arviointi sisältäen riskit ja mahdollisuudet sekä 4) raportointivaatimusten määrittely. Työ toteutettiin työpajatyöskentelynä, johon kohdeyrityksen organisaatiosta osallistui laajasti asiantuntijoita ja vastuuhenkilöitä eri liiketoiminnoista.

Työssä hyödynnettiin aiempien vuosien vastuullisuustyössä yrityksen ulkopuolisilta sidosryhmiltä kerättyä tietoa. Työpajojen valmistelussa merkittiin toimialalle Suomessa epäolennaisiksi tunnistetut aiheet ja osa-aiheet siten, että työskentelyssä pystyttiin keskittymään potentiaalisiiin aiheisiin. Mahdollisesti tai todennäköisesti epäolennaisiksi merkityt ennakkovalinnat haastettiin myöhemmin, ja niihin tehtiin tarvittaessa muutoksia.

Seuraavat työpajatyöskentelyn kuvaukset perustuvat niistä laadittuihin dokumentteihin. Ensimmäisessä työpajassa tunnistettiin yrityksen arvoketjut. Tuotoksena muodostuivat arvoketjukuvaudet, joita pystyttiin hyödyntämään työkaluna vaikutuspolkujen tunnistamisessa projektin myöhemmissä vaiheissa.

Toisessa työpajassa tunnistettiin yrityksen oman toiminnan ja arvoketjun vaikutuksia, riskejä ja mahdollisuuksia. Tästä työpajasta tuotoksena muodostui yhteenveto yrityksen oman toiminnan ja arvoketjun sekä todellisista että mahdollisista vaikutuksista, jotka voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia. Mahdollisia vaikutuksia arvioitiin aikahorisontilla lyhyt (raportointivuosi), keskipitkä (1-5 vuotta) ja pitkä (yli 5 vuotta).

Kolmannessa työpajassa tunnistettiin kestävyysseikkojen taloudellisia riskejä ja mahdollisuuksia yritykselle. Tuloksena saatiin määriteltyä vaikutuspolut ja kestävyysaiheista johtuvat taloudelliset vaikutukset yritykselle. Taloudelliset vaikutukset luokiteltiin mahdollisuuksiin ja riskeihin.

Työpajoissa tunnistettujen vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien kartoituksen ja pisteytyksen pohjalta konsultti koosti alustavan kaksinkertaisen olennaisuuden yhteenvedon ja listasi sen perusteella olennaisiksi nousevat kestävyysaiheet. Nämä käsiteltiin CSRD-projektiryhmässä ja ohjausryhmässä sekä asiantuntijaryhmässä, joka viimeisteli esityksen kestävyysraportoinnin kokonaisuudesta.

Vaikutuksia arvioitiin vakavuuden ja todennäköisyyden keskiarvona asteikolla 1-5, jossa vakavuuden pisteytys määräytyy mittakaavan, laajuuden ja korjaamattomuuden keskiarvona asteikolla 1-5. Taloudellisen olennaisuuden asteikkona käytettiin samaa asteikkoa yrityksen riskikartoituksen kanssa. Riskien ja mahdollisuuksien suuruuden todennäköisyyttä arvioitiin asteikolla 1-5 ja todennäköisyyttä asteikolla 1-5. Näiden tulona taloudellisen olennaisuuden asteikko oli 1-25.

Vaikutusten raja-arvoksi asetettiin 4,0 ja taloudellisten riskien ja mahdollisuuksien raja-arvoksi 9,0. Olennaisiksi määriteltiin ne standardit, jotka ylittivät joko vaikutusten tai taloudellisen olennaisuuden raja-arvon. Sen perusteella muodostettiin ehdotus raportoitavista olennaisista ja poisjätettävistä kestävyysaiheista, tiedonantovaatimuksista ja tietopisteistä.

Käsittelyprosessissa epäolennaisiksi todettujen aiheiden ja osa-aiheiden sekä tiedonantovaatimusten ja tietopisteiden kestävyystietoja ei raportoida. Olennaisuuden raja-arvon lähelle asettuneet aiheet tarkasteltiin uudelleen erikseen arvioinnin perusteella poisjättämisperusteiden.

Sidosryhmätiedoissa hyödynnettiin vastuullisuusraportointia varten kerättyä tietoa. Olennaisuusarvioinnin kuluessa ei noussut esiin uusia, keskeisiä sidosryhmiä. Sidosryhmät jäivät kehittämiskohteeksi Omnibus-paketin tulevaisuudessa tuomat muutokset huomioiden.

Viimeistelty kaksinkertaisen olennaisuuden arviointi käsiteltiin CSRD-projektiryhmässä ja CSRD-ohjausryhmässä. Tämän jälkeen arviointi käsiteltiin tarkastusvaliokunnassa, joka vei sen yrityksen hallituksen validoitavaksi.

Asiantuntijat ja projektiryhmä valmistelivat kaksinkertaisen olennaisuusarvioinnin esityksen, tiedonkeruun edistymisen seurantamateriaalit ja kestävyysraportin tekstiluonnokset ohjausryhmälle. Tarkastusvaliokunnan kokousten esityslistalle varattiin käsittelyaikaa CSRD-asioille ja hallituksen kokouksiin vietävien asioiden, kuten olennaisuusanalyysin validoinnin ja toimintakertomuksen hyväksynnän, valmistelulle.

Johdon ja tarkastusvaliokunnan CSRD-osaamista vahvistettiin erilaisin koulutuksin vastauksena kasvaville osaamisvaatimuksille. Tarkastusvaliokunnan tulee mm. seurata kestävyysraportointiprosessia ja antaa tarvittaessa suosituksia sen kehittämiseksi (Suomen Tilintarkastajat ry 2023). Vuonna 2024 jokaisessa tarkastusvaliokunnan kokouksessa käsiteltiin kestävyysraportointia: miten se edistyy ja mitkä asiat vaativat valiokunnan linjauksia.

Kaksinkertainen olennaisuusarviointi tunnistettiin jatkuvaksi prosessiksi, jota tulee päivittää tarvittaessa, vähintään vuosittain. Aina toimintaympäristön tai liiketoiminnan olennaisesti muuttuessa päivitetty kaksinkertainen olennaisuusarviointi validoidaan yrityksen hallituksessa. Jo olennaisiksi tunnistettujen aiheiden tarkastelun lisäksi tarkastellaan, ylittävätkö jotkin aiemmin epäolennaisiksi arvioiduista aiheista, tiedonantovaatimuksista tai tietopisteistä vaikutuksen olennaisuuden tai taloudellisen olennaisuuden raja-arvon.

Henkilöstön käymissä koulutuksissa kävi ilmi, että varmentajat suosittelivat raportoimaan pienemmän määrän olennaisia aiheita laadukkaasti. Olennaisuuden raja määritettiin siten tiukaksi. Ensisijaiseksi tavoitteeksi asetettiin laadukas raportointi.

ESG-aiheiden tiedonantovaatimus- ja tietopistekohtaiset vastuutukset kirjattiin tiedonkeruuseen käytettävään järjestelmään. Järjestelmässä tietopisteiden omistajat vastuuttivat edelleen tiedontuottajat tehtävillä. Omistajille nimettiin varahenkilöt. Raportointisisältöjä ja etenemistä seurattiin järjestelmän tuottamalla raporteilla ja tiedonkeruuprosessin kontroleilla. Tehtävien lisäksi järjestelmään tallennettiin liitteinä, linkkeinä tai vapaana tekstinä olennaiset tehtäväkohtaiset prosessikuvaukset. Ne toimivat osaltaan ohjeina kertoen, mistä ja miten tieto on haettu. Tehtävä saattoi liittyä yksittäiseen tietopisteeseen tai olla laajempi sisältäen sovitun tiedonantovaatimuksen kokonaisuuden.

Tiedonkeruun järjestelmästä löytyi ESRS-hierarkia tietopisteisiin asti. Siihen olisi mahdollista lisätä standardin ulkopuolisia olennaisia kestävyysseikkoja. Tietopisteen omistajat keräsivät raportoitavat tiedot luomalla tehtävien tietopyyntöjä. Niiden avulla he saattoivat pyytää tietoa tarpeen mukaan eri puolilta organisaatiota, ja tehdä konsolidoidun yhteenvedon yrityksen kestävyysraportointia varten.

Tiedonantovaatimuksen omistaja kokosi kestävyysraportille tulevan tekstin yhteenvetona raportoitavista tietopisteistä. Yhteenvetoa tehtäessä varmistettiin, että raportoitava tietosisältö vastaa raportointivaatimuksia. Raportointiin sisältyvät taksonomatiedot kerättiin erikseen omalla prosessillaan. Raportoinnissa hyödynnettiin osiossa 4.5 esiteltyjä siirtymäsäännöksiä.

CSRD-projektiryhmällä oli ohjausryhmä, jota tarkastusvaliokunnan tapaan koulutettiin kestävyysraportoinnista. CSRD-projektiryhmälle ja tiedon tuottajille järjestettiin koulutusta konsultin välityksellä.

Projektiryhmä tuki tiedon tuottajia standardien tulkinnoissa ja toi kestävyysraportointiin osallistuvat henkilöt yhteen. Tulkinnoille otettiin aikaa ja tilaa. Aiheet, joiden suhteen oli erityisen vaikea päästä eteenpäin, nostettiin yhteiseen käsittelyyn. Raportointijärjestelmästä seurattiin tehtävien edistymistä. Tekemättä jääneisiin osa-alueisiin tarjottiin lisäapua ja tukea.

Yhtiö on laatinut aiemmin vapaaehtoisen raportointiviitekehys Global Reporting Initiativen (GRI) mukaista vastuullisuusraporttia, jonka ansiosta kestävyysraporttiin vaadittavia tietoja oli löydettävissä eri järjestelmistä. Erityisesti ESRS E -standardin tietovaatimusten osalta tietoa jouduttiin yhdistelemään useista lähteistä, jotta raportoitava tieto saatiin standardin vaatimusten mukaiseksi.

Varmennus aloitettiin raportointivuoden syksyllä, kuten kaudenaikainen tilintarkastus. Varmennus eteni aihe- ja teemakohtaisesti kokonaisuus kerrallaan alkaen pohjatiedoista ja jatkuen lähdetietoihin. Varmentajalta saatiin lisäksi tulkinta-apua standardeihin. Oli havaittavissa, että kestävyysraportointi oli uutta varmentajallekin, sillä vastausten saaminen saattoi ottaa aikaa. Varmentajan esittämiä muutoksia kestävyysraporttiin ei olisi voinut ennakoida, joten varmennus oli aidosti yhtiötä hyödyttävä.

Kestävyysraportin sisältävä toimintakertomusluonnos käsiteltiin joulukuun tarkastusvaliokunnan sekä hallituksen kokouksissa. Tämän jälkeen toimintakertomuksen käsittely ja tietojen täydentäminen etenivät tilinpäätösaikataulun mukaisesti. Kestävyysraportointitarkastaja varmensi kestävyysraportin ja tilintarkastaja tarkasti tilinpäätöksen. Hallitus allekirjoitti toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen kevään tilinpäätöskokouksessaan. Tilintarkastus- ja varmennuskertomukset liitettiin tilinpäätökseen. Toimintakertomus ja tilinpäätös käsiteltiin lisäksi yhtiökokouksessa normaalin tilinpäätösprosessin mukaisesti. Tilinpäätöspaketti ja kaikki siihen liittyvät asiakirjat toimitettiin digitaalisina kaupparekisteriin.

7 Yhteenveto ja kehittämissuhteet

Opinnäytetyön tutkimuksen kehittämiskohteena on ensi kertaa toteutetun kestävyysraportointistandardin mukainen kestävyysraportointiprosessi osana yhtiön toimintakertomusprosessia. Opinnäytetyö tutkimustuloksineen on luovutetaan toimeksiantajayhtiön käyttöön.

Tutkimuksessa erottuivat selvästi neljä haastetta. Näistä kaksi saatiin prosessissa käännettyä onnistumisiksi. Merkittävimmäksi onnistumiseksi nousi laaditun raportin laadukkuus, joka on samalla tärkeää prosessin toistettavuudelle ja hyvä esimerkki muille yhtiöille. Tutkimuksessa tuli esille muitakin seikkoja, jotka voivat olla hyödyksi ja opiksi muille yhtiöille. Omana tyyppinä sisällönanalyyseissa nousi esiin vastuullisuusraportti. Tutkimuksen pohjalta on esitetty kehittämissuhteita. Prosessin toistettavuuteen ja raportointityökaluun liittyvät ehdotukset

ovat toteutettavissa jo nyt. Näiden lisäksi on esitetty kaksi pidemmälle tulevaisuuteen kurkottavaa kehittämisehdotusta.

Kestävyysraportoinnin suurimmaksi haasteeksi paljastui standardien tulkinta. Edellä luvut 2-4 tuovat ilmi, miten monimutkaisia raportointivaatimukset ovat. Toimeksiantajayrityksessä koettiin, että standardeissa on sisäänrakennettua tulkinnanvaraa, jotta nähdään, millaisiksi parhaat käytännöt muodostuvat. Raportointityötä aloitettaessa verrokkeja tai esimerkkejä ei vielä ollut. Tätä kirjoitettaessa useat yritykset ovat julkaisseet CSRD-kestävyysraporttinsa. Tämän myötä kohdeyhtiössä on käynnissä vertailuanalyysi.

Useimmat tulkintahaasteet liittyivät ESRS E -standardiin. Standardiin on kirjoitettu paljon ohjeistusta yrityksille, jonka seasta pakolliset raportoitavat kohdat on haastavaa erottaa. Hiilijalanjälkilaskenta edellytti erityisen paljon työtä. Siinä yhtiö rakenne piti huomioida CSRD:n mukaan samoin kuin tilinpäätöksessä, mikä erosi aiemmasta vastuullisuusraportin hiilijalanjälkilaskennasta. Lisäksi laskentaan tuli hyvin myöhään varmentajan edellyttämä muutos.

Avoimeksi tulkintakysymykseksi jäi kaksoisolennaisuusanalyysin vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien aikahorisontti. Standardi ei tarkalleen määrittele, tarkoittaako se aikaväliä, jolla esimerkiksi vaikutus voisi realisoitua vai vaikutuksen kesto sen realisoituessa. Jokin muu yritys on esittänyt tämän kysymyksen EFRAG:lle, mutta tätä kirjoitettaessa siihen ei ole vielä vastattu.

Tulkintahaasteisiin liittyy kaksi onnistumisiksi luokiteltua seikkaa. Osaamista vahvistettiin läpi koko CSRD-organisaation. Lisäksi tulkinta-apua oli saatavilla usealta taholta. Usein tulkintaan vaadittiinkin monia tahoja, esimerkiksi ESRS G:n kohdalla HR:ää, lakitiimiä ja vastuullisuustiimiä. CSRD-työryhmän yhtenä päätehtävänä on auttaa tiedon tuottajia standardien tulkinna. Yhteistyö sen ja tiedontuottajien välillä toimi erinomaisesti. Vaikeimmissa kysymyksissä tukeuduttiin varmentajaan sekä EFRAG:n tulkintaoppaisiin ja vastaussivustoon.

Toinen haaste liittyi raportointityökaluun. Sen käytettävyys ei ollut riittävä, ja sitä kuvattiin sanalla ”kömpelö”. Samanlaisia haasteita on kohdattu muissakin yhtiöissä. Eräs suomalaisyhtiö implementoi peräti kaksi raportointijärjestelmää raportin laatimisen kuluessa ensimmäisen osoittauduttua huonosti tarkoitukseen soveltuvaksi (Euroopan komissio 2024b). Haasteista huolimatta kohdeyhtiö sai tuotettua raporttinsa määräajassa. Vastaukseksi raportointityökalun haasteisiin on tämän tutkimuksen tuloksena laadittu tuonnempana kuvatut vaatimukset raportointiin käytettävälle työkalulle.

Kolmantena haasteena nähtiin resursointi. Kestävyysraportoinnilla on ollut yhtiölle suoria resursointivaikutuksia, sillä sekä projektiryhmään että tietoa tuottaviin toimintoihin on rekrytoitu henkilöstöä. Näin haaste saatiin muutettua onnistumiseksi. Raportointiin vaadittavan työn määrä oli yllätys. Monille kestävyysraportointi tuotiin työpöydälle ikään kuin ”pienellä

lisäpalikkana” ennen kuin työmäärän suuruus varsinaisesti hahmottui. Toisaalta määrääjat ja odotukset koettiin realistisina. Varahenkilöjärjestelmää kehitetään edelleen. Riittävä resursointi tulee huomioida tulevina vuosina prosessia toistettaessa.

Neljännän haasteen muodosti yhtiörakenne. Kestävyysraportointi edellyttää vastaavaa yhtiörakennetta kuin tilinpäätöksessä, mikä toisinaan eroaa aiemmasta vastuullisuusraportoinnista. Tutkimuksen aineistosta voi vetää johtopäätöksen, että kiinteä konsernirakenne ja yhtenäinen johtamisjärjestelmä helpottavat tiedon keruuta ja yhdistelemistä standardien vaatimusten mukaisesti. Tuolloin konsernin yhtiöillä on käytössä samat järjestelmät, yhteiset politiikat ja suunnitelmat sekä yhteneväiset tavoitteet, mittarit ja perusvuodet.

Onnistumisena jokainen haastateltava mainitsi ensimmäiseksi sen, että kestävyysraportti saatiin valmiiksi aikataulussa ja varmennettua. Varmennus sujui hyvin ja tuotti lisäarvoa yhtiölle. Projektiryhmä on vakiintunut: sillä on säännölliset tapaamisajat ja suurella joukolla ihmisiä on ymmärrys kokonaistilanteesta. Tämä on tärkeää prosessin sujumiselle ja toistettavuudelle.

Haastateltavat uskovat toisen raportointikierron olevan helpompi. Seuraavan varmennuksen arvellaan olevan jo askeleen kevyempi, koska kyseessä on pääsääntöisesti päivittäminen ensimmäiseen vuoteen nähden. Eräs haastateltava puki ajatuksen muotoon: ”Koko raportoinnin varmentamista ei tarvitse aloittaa tyhjältä pöydältä enää ikinä!”

Haastatteluissa yhtiön ensimmäistä julkaistua raporttia kuvattiin ”viranomaissuorituksen makuseksi”. Vaikka raportti oli tiiviinä pakettina sisällöllisesti laadukas, jäi sen ulkoasuun kehitettävää. Edellä osiossa 4.1 tiedon laadullisiin vaatimuksiin kuuluu, että raportin tulee olla helppolukuinen ja saavutettava. Kohdeyhtiö on jo analysoinut raportin ulkoasua ja ottanut sen kehittämiskohteeksi.

Yksittäisistä standardien vaatimuksista kehittämiskohteeksi jäi ESRS E1:n edellyttämä siirtymäsuunnitelma. Kohdeyhtiön kokemuksen perusteella sen laatiminen tulisi aloittaa riittävän ajoissa siten, että siirtymäsuunnitelma on valmis ennen E1-standardin tietojen tuottamista.

Yhtiö laatii edelleen GRI:n mukaisen erillisen vastuullisuusraportin. CSRD-projektiryhmä on havainnut muidenkin yritysten noudattavan toistaiseksi tätä käytäntöä. Vastuullisuusraportin etu on sen helpompi lähestyttävyyys kestävyysraporttiin verrattuna. Raporttien yhdistäminen olisi liian suuri työ, sillä kestävyysraportin tuottaminen toi paljon uutta tekemistä. Siksi vastuullisuusraportin kanssa otettiin ”aikalisä”, jonka aikana mietitään, miten raportit saadaan yhdistettyä jossain vaiheessa. Kohdeyhtiöllä on paljon vastuullisuustyötä ja -teemoja, jotka eivät istu ESRS-aiheiden alle. Tunnistetuksi kehittämiskohteeksi jää, miten GRI-teemat tuodaan osaksi toimintakertomusta ja miten niistä saadaan hallittava ja selkeä kokonaisuus.

Kestävyysraportointi pakottaa yrityksen miettimään prosesseja ja politiikkoja, mikä raportointia aloittavan yrityksen on hyvä huomioida prosessia suunnitellessaan ja aikatauluttaessaan. Kohdeyritys laati ilmasto-, ihmisoikeus- ja veropolitiikat sekä päivitti liiketoimintaperiaatteet (Code of Conduct).

Yhtiön laatima tiivis ja laadukas raportti on tärkeää prosessin toistettavuudelle ja hyvä oppi muille yhtiöille. Yhtiön noudattama periaate ”mieluummin laadukkaasti vähän vähemmillä olennaisilla aiheilla kuin paljon olennaisia aiheita ja ei oota” on suositeltava muille yhtiöille. Periaate noudattaa osiossa 4.2 kerrottua de Cambourg’n neuvoa sekä varmentajien ohjausta. Tällä lähestymistavalla olennaisten kestävyysaiheiden lisääminen on tulevaisuudessa helpompaa. Koulutusten ja varmentajan ohjeiden pohjalta oli määritelty tiukat olennaisuusrajat. Niitä noudattamalla laadittu raportti oli sisällöllisesti laadukas.

Ohje raportoida vähemmillä aiheilla ei avaa yrityksille mahdollisuutta välttää jostakin olennaisesta, mutta epäedullisesta kestävyysaiheesta raportointia. Sen voi nähdä korostavan varmentajan roolia ja asiantuntemusta. KRT voi standardien mukaan edellyttää raportilla esitettäväksi vähintään perusteluja aiheen pois jättämiselle tai sen esittämistä yrityksen näkökannasta huolimatta. Lisäksi todennäköisenä riskinä on, että yritys erottuu käyttäjille poikkeuksena toimialan muihin kestävyysraportteihin verrattuna.

Tutkimuksessa hahmottuivat vaatimukset raportointiin käytettävälle työkalulle tai muulle tiedonkeruumenetelmälle. Standardin rakenteen lisäksi siihen tulisi kyetä lisäämään kaksinkertaisen olennaisuusarvioinnin prosessi ja tulokset ohjaamaan tiedonkeruuta. Tiedon tuottajien tulisi helposti nähdä oman osuutensa lisäksi kokonaisuus, johon se liittyy. Hiilijalanjäljen tiedot tulisi tuoda samaan järjestelmään. Työkalusta tai menetelmästä tulisi olla linkitys toimintakertomukselle manuaalisen siirron sijaan. Järjestelmän tulisi vastata säädösten arkistointivaatimuksia. Uuden kauden avaamisessa edellisen kauden tietojen tulisi jäädä päivitettäväksi pohjaksi ja/tai uusien tietojen rinnalle. Tiedon tuottamista tulisi automatisoida mahdollisimman paljon. Järjestelmässä tulisi olla valmius tulossa olevaan kestävyystietojen digitaaliseen merkitsemiseen (tägäys) (EFRAG 2025b).

Jotta CSRD-projektista muodostuisi toistettava prosessi, tulisi kestävyysraportointi tuoda kiinteäksi osaksi toimintakertomusprosessia. Prosessille tarvitaan omistaja koordinoimaan työtä. Lisäksi tietoa tuottavissa toiminnoissa tulisi olla nimetyt vastuuhenkilöt raportoitaville aiheille.

Prosessin sujuvuudeksi ja toistettavuutta helpottamaan sille tulisi laatia vuosikello. Koko prosessille tulisi laatia yleiset ohjeet sen lisäksi, että käytettyyn järjestelmään on taltioitu ohjeiksi tietojen keruun menettelyt ja lähteet. Nämä kehittämissuositukset ovat tärkeitä normaaliprosessin lisäksi tuuraustilanteissa.

Tulevaisuudessa kestävyystieto tulisi saada talousinformaation tasolle siten, että sitä on saatavilla sisäiseen käyttöön useammin kuin kerran vuodessa. Yhtiön johto saa ajantasaista taloustietoa sekä toteumista että ennusteista. Tämän tulisi olla mallina kestävyystiedolle.

Kohdeyhtiön henkilöstön käymissä koulutuksissa jotkin suomalaiset yhtiöt olivat avoimesti esille kääntäneet käynnissä olevaa kestävyysraportointiprosessiaan. Alankomaiden kilpailu- ja kuluttajaviranomaisen kannanoton mukaan on suorastaan suotavaa, että pankit tekevät yhteistyötä kestävyysraportointivelvoitteiden täyttämiseksi eli miettivät yhdessä tulkintoja ja yhdenmukaista raportointitapaa, jotta raportit olisivat vertailukelpoisia. Paikallinen pankkiyhdistys oli pyytänyt kannanottoa asianomaiselta viranomaiselta. (von Tol 2024.) Tämän perusteella voidaan kysyä, olisiko vastaava yhteistyö toimialan sisällä mahdollista Suomessa?

Kestävyysraportointiprojektista on seurannut kohdeyhtiössä syvempi ymmärrys kestävyysasioista. Vastuullisuustyön tarkoitus ja mielekkäisyys nähdään entistä kirukkaammin. Raportointi ei ole vain lakisääteinen suoritus, vaan selkeyttää, miten vastuullisuustyötä lähdetään edistämään ja mitkä seuraavat askeleet tulee laittaa kuntoon.

8 Arviointi

Tämän kehittämistutkimuksen tavoitteena oli kuvata kestävyysraportointiprosessi sekä löytää prosessin kehittämiskohteet ja toistettavuuden kannalta keskeiset asiat. Tavoitteet palvelevat ensisijaisesti toimeksiantajaa, mutta voivat olla avuksi muillekin yrityksille.

Tutkimuksen kuluessa on laadittu ylätasoinen prosessikuvaus toimeksiantajan käyttöön. Prosessi on kuvattu opinnäytetyössä mahdolliseksi malliksi muille yrityksille. Kohdeyhtiössä jo tunnistettujen kehittämiskohteiden lisäksi tutkimuksessa löydettiin aiemmin sanoittamattomia kehittämiskohteita, jotka ovat olennaisia prosessin toistettavuudelle. Lisäksi prosessin onnistumisista löytyi toistettavuudelle tärkeitä seikkoja.

Kestävyysraportoinnin uutuus oli haaste ensimmäisen aallon yhtiöille verrokkien ja esimerkkien puuttuessa. Tutkimus kohtasi saman haasteen, sillä luotettavia lähteitä CSRD-raportoinnista on yhä niukasti. Lisäksi monimutkaisia direktiiviä ja standardeja on erittäin vaikeaa kuvata selkokielisesti. Toisaalta nämä haasteet kertovat siitä, että opinnäytetyö voi hyödyttää esimerkiksi toisen ja kolmannen aallon yrityksiä raportoinnin valmistelussa. Kohdeyhtiön prosessi ei välttämättä sovellu sellaisenaan kopioitavaksi, vaan saattaa vaatia skaalaamista.

Ennen kehittämistutkimusta oma tietämys CSRD:stä ja kestävyysraportointistandardeista oli pintapuolista. Se syveni tutkimuksen kuluessa, mutta laajaan aiheeseen jäi paljon tutkittavia ulottuvuuksia. Direktiivi on poikkeuksellisella tavalla tulevaisuuteen katsova ja tavoitteissaan

ns. maailmaa parantava. Oli kiehtovaa oppia, miten EU vastaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin ja Pariisin sopimukseen sekä millaiset kunnianhimoiset tavoitteet se on asettanut.

Kestävyysraportointia säätelevät direktiivit ja standardit tulevat muuttumaan. Yrityksissä on mielestäni tärkeää rakentaa sitä varten ketterästi muutoksia seuraava prosessi, joka resursoidaan riittävästi. Raportointiin käytettävien työkalujen tai muiden menetelmien tulee mukautua muutoksiin. Puitteista ja työkaluista huolimatta prosessia kannattelevat siihen sitoutuneet ihmiset.

Lähteet

Alho, E. & Ranta, R. 2025. Kestävyyseraportoinnin haasteet ja tukitarpeet suomalaisyrityksissä. Ympäristöministeriön julkaisu 2025:4. Viitattu 31.3.2025. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/166065/YM_2025_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Andersson, M., Nerlich, C., Pasqua, C. & Rusinova, D. 2024. Massive investment needs to meet EU green and digital targets. Euroopan keskuspankki. Viitattu 31.3.2025. https://www.ecb.europa.eu/press/fie/box/html/ecb.fiebox202406_01.en.html

Asetus 2020/852/EU: Ns. taksonomia-asetus. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset kestävästä sijoittamisesta helpottavasta kehyksestä ja setuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti 22.6.2020.

Asetus 2023/2772/EU: Ns. kestävyysraportointiasetus. Komission delegoitu asetus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU täydentämisestä kestävyysraportointistandardien osalta. Euroopan unionin virallinen lehti 22.12.2023.

Aspholm, I. 2025. Arviot painottuvat arvoketjujen kestävyysraportoinnissa. Tilisanomat 16.1.2025. Viitattu 19.5.2025. <https://tilisanomat.fi/talousohjaus/arviot-painottuvat-arvoketjujen-kestavyysraportoinnissa>

Direktiivi 2022/2464/EU: Ns. kestävyysraportointidirektiivi. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi asetuksen (EU) N:o 537/2014, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta. Euroopan unionin virallinen lehti 16.12.2022.

EFRAG 2024a. EFRAG ESRS & Q&A Platform: Cross-cutting mapping of sustainability matters to topical disclosures (Q&A ID 177). Viitattu 4.4.2025. <https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2024-12/Question%20ID%20177%20-%20Mapping%20of%20sustainability%20matters%20to%20topical%20disclosures%20%28Q%26A%20ID%20177%29%202.pdf>

EFRAG 2024b. Implementation Guidance: EFRAG IG 1 Materiality Assessment. Viitattu 5.5.2025. https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/IG%201%20Materiality%20Assessment_final.pdf

EFRAG 2025a. EU Commissioner Albuquerque addresses EFRAG SRB on ESRS Simplification Mandate. Viitattu 31.3.2025. <https://www.efrag.org/en/news-and-calendar/news/eu-commissioner-albuquerque-addresses-efrag-srb-on-esrs-simplification-mandate>

EFRAG 2025b. Digital tagging with XBRL taxonomies. Viitattu 24.5.2025. <https://www.efrag.org/en/sustainability-reporting/esrs-workstreams/digital-tagging-with-xbrl-taxonomies>

Eisenhardt, K. M. 1989. Building Theories from Case Study Research. Academy of Management Review 14 (4), 532-550. Viitattu 30.11.2024. <https://web-p-ebscobhost-com.nelli.lau-rea.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=7999e21c-dc6b-4328-9637-0d2a83159604%40redis>

Euroopan komissio 2023. The European Pillar of Social Rights in 20 principles. Viitattu 26.4.2025. https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/european-pillar-social-rights-20-principles_en?prefLang=fi

Euroopan komissio 2024a. EU approach to SDGs implementation. Viitattu 6.5.2025. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-approach-sdgs-implementation_en?prefLang=fi&etrans=fi

Euroopan komissio 2024b. Supporting companies in applying the European sustainability reporting standards. Webinaari 15.11.2024. Viitattu 4.5.2025. https://finance.ec.europa.eu/events/supporting-companies-applying-european-sustainability-reporting-standards-2024-11-15_en

Euroopan komissio 2024c. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma. Viitattu 5.11.2024. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

Euroopan komissio 2025. Questions and answers on simplification omnibus I and II. Viitattu 2.4.2025. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_25_615

Euroopan parlamentti 2020. EU:n taksonomia määrittää kriteerit vihreälle rahoitukselle. Viitattu 6.5.2025. <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20200604STO80509/eu-n-taksonomia-maarittaa-kriteerit-vihrealle-rahoitukselle>

ESMA 2024a. Statement: European common enforcement priorities for 2024 corporate reporting. Viitattu 21.5.2025. https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-10/ESMA32-193237008-8369_2024_ECEP_Statement.pdf

ESMA 2024b. Public statement - Off to a good start: first application of ESRS by large issuers. Viitattu 24.5.2025. https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-07/ESMA32-992851010-1597_-_ESRS_Statement.pdf

Greenhouse Gas Protocol 2025. Standards & Guidance. Viitattu 16.4.2025. <https://ghgprotocol.org/standards-guidance>

HE 20/2023 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Viitattu 30.3.2025. <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2023/20?language=fin>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Hirvonen, T. 2024. Kestävyyssraportointi - Keskeiset asiat sekä kysymyksiä ja vastauksia. Tuokko. Viitattu 24.5.2025. <https://tuokko.fi/kestavyysraportointi-keskeiset-asiat-seka-kysymyksiä-ja-vastauksia/>

Horn, S., Sorvari, J. & Winquist, E. 2023. Kiertotalousratkaisuja tulee arvioida tapauskohtaisesti. Blogikirjoitus. Kiertotalous-Suomi. Viitattu 26.4.2025. <https://kiertotaloussuomi.fi/blogit/2023/06/27/kiertotalousratkaisuja-tulee-arvioida-tapauskohtaisesti/>

Horsmanheimo, P., Kisanlahti, T. & Steiner M. 2024. Tilintarkastuslain kommentaari: Tilintarkastus ja kestävyysraportoinnin varmennus. E-kirja. Helsinki: Alma Insights.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Niskala, M., & Palmuaro, S. 2023. Uudet kestävyysraportointivaatimukset: Mitä ne tarkoittavat käytännössä? E-kirja. Helsinki: Alma Talent.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaa mistä liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.

OP-Ryhmä 2024. Suuryritystutkimus 2024. Viitattu 30.11.2024. <https://www.op.fi/documents/10208/1661249/OP+-Suuryritystutkimus-2024-.pdf/a9755b6a-d616-c47a-2cac-b71ddc153f7d?t=1704806059514>

Patentti- ja rekisterihallitus 2025. Rekisteröidyt kestävyysraportointitarkastajat. Viitattu 8.4.2025. <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tietopalvelut/rekisteroidytkestavyysraportointitarkastajat.html>

Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Raworth, K. 2018. A healthy economy should be designed to thrive, not grow. TED2018. Viitattu 26.4.2025. https://www.ted.com/talks/kate_raworth_a_healthy_economy_should_be_designed_to_thrive_not_grow/transcript

Silvola, H., Peill, E., Aspholm, I. & Kaisanlahti, T. 2024. ESG Kestävyysraportointi: Yritysjohdon vastuu ja mahdollisuus. Helsinki: ST-Akatemia.

Suomen kestävä kehityksen toimikunta 2024. Kestävä kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Viitattu 5.11.2024. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

Suomen Tilintarkastajat ry 2023. Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivin soveltaminen Suomessa - kysymyksiä ja vastauksia. Viitattu 23.5.2025. <https://tilintarkastajat.fi/wp-content/uploads/2024/02/Suomen-Tilintarkastajat-QA-final-paivitetty-05-02-2024.pdf>

Suomen Tilintarkastajat ry 2025a. Kestävyysraportoinnin varmennus. Suomen Tilintarkastajat ry:n suosituksia 1/2025. Viitattu 7.4.2025. https://tilintarkastajat.fi/wp-content/uploads/2025/01/Kestavyysraportoinnin-varmennussuositus-2024_FINAL-ST-ry.pdf

Suomen Tilintarkastajat ry 2025b. Kestävyysraportoinnin varmentajan valinta. Viitattu 24.5.2025. <https://tilintarkastajat.fi/uutiset/kestavyysraportoinnin-varmentajan-valinta/>

von Tol, R. 2024. Banks are allowed to collaborate with regard to sustainability reports. Viitattu 24.5.2025. <https://www.acm.nl/en/publications/acm-banks-are-allowed-collaborate-regard-sustainability-reports>

Toivanen, V. 2024. Lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 1 ja 7 luvun muuttamisesta. Viitattu 30.11.2024. <https://www.finanssiala.fi/lausunnot/hallituksen-esitys-eduskunnalle-laiksi-kirjanpitolain-1-ja-7-luvun-muuttamisesta>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 23.5.2025. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet: Yhdistyneiden kansakuntien ”suojele - kunnioita - korjaa” -kehityksen täytäntöönpano. Viitattu 18.5.2025. https://tem.fi/documents/1410877/2870803/Yrityksiä+ja+ihmisoikeuksia+koskevat+ohjaavat+periaatteet_su.pdf/ba12d115-4b4d-47e8-a94c-af07956a032a/Yrityksiä+ja+ihmisoikeuksia+koskevat+ohjaavat+periaatteet_su.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019. OECD:n asianmukaisen huolellisuuden ohjeet vastuulliseen liiketoimintaan. Viitattu 18.5.2025. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161430/TEM_oppaat_5_2019_OECDn_asianmukaisen_huolellisuuden_ohjeet_04032019.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023. OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan. Viitattu 18.5.2025. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165150/TEM_2023_38.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ulkoministeriö 2024. Agenda 2030 - kestävän kehityksen tavoitteet. Viitattu 5.11.2024. <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

Valli, R. & Aarnos, E. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Villa, S., Airaksinen, M., Alén, A., Bärlund, J., Jauhiainen, J., Kisanlahti, T., Kanervo, J., Knuts, M., Kuoppamäki, P., Kymäläinen, S., Mansnérus, J., Mähönen, J., Pihlajarinne, T., Raitio, J. & Viitanen, K. 2024. Kestävyyssraportointi ja kestävyysraportoinnin varmentaminen. Teoksessa Yritysoikeus. E-kirja. Helsinki: Alma Insights.

Julkaisemattomat lähteet

Kauppinen, J. 2025. Yrityksen rahoitus ja riskienhallinta. Uudenmaan OP. Luento 27.2.2025.

PricewaterhouseCoopers 2024. Kestävyyseraportointi. Koulutus 1.2.2024.

Kuviot

Kuvio 1: ESRS E -standardien aiheet ja osa-aiheet (Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 17

Kuvio 2: ESRS E1 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 18

Kuvio 3: GHG Protokollan päästöluokat (Lähde: Greenhouse Gas Protocol 2011) 19

Kuvio 4: ESRS E2 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 20

Kuvio 5: ESRS E3 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 21

Kuvio 6: ESRS E4 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 22

Kuvio 7: ESRS E5 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 23

Kuvio 8: R-strategiat (Lähde: Horn, Sorvari & Winqvist 2023) 23

Kuvio 9: ESRS S -standardien aiheet ja osa-aiheet (Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 24

Kuvio 10: ESRS S1 julkistamisvaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 25

Kuvio 11: ESRS S2 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 26

Kuvio 12: ESRS S3 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 27

Kuvio 13: ESRS S4 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 28

Kuvio 14: ESRS G -standardin aihe ja osa-aiheet (Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 29

Kuvio 15: ESRS G1 tiedonantovaatimukset (Lähde: Lähde: Asetus 2023/2772/EU ns. kestävyysraportointiasetus) 30

Kuvio 16: Olennaisuusarviointi prosessina (Lähde: PricewaterhouseCoopers 2024)	36
Kuvio 17: Kestävyyssraportin rakenne (Lähde: PricewaterhouseCoopers 2024)	45

Liitteet

Liite 1: Keskeiset käsitteet.....	63
Liite 2: Teemahaastattelujen teemat	64

Liite 1: Keskeiset käsitteet

Arvoketju = Kaikki yrityksen liiketoimintamalliin ja ulkoiseen toimintaympäristöön liittyvät toiminnot, resurssit ja suhteet. Arvoketjulla voidaan katsoa olevan alavirta (esim. toimittajat) ja ylävirta (esim. asiakkaat) yrityksen omaan toimintaan nähden.

CSRD = Corporate Sustainability Reporting Directive. Kestävyysraportointidirektiivi on osa EU:n kestävän rahoituksen toimintasuunnitelmaa. Sen tavoite on ohjata investointeja kestäviin kohteisiin, saavuttaa EU:n ilmasto- ja hiilineutraaliustavoitteet.

EFRAG = European Financial Reporting Advisory Group. Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvonantava ryhmä. EFRAG kehittää EU:lle yhtenäisiä kestävyysraportoinnin standardeja Euroopan komission mandaatilla.

ESRS = European Sustainability Reporting Standards. Eurooppalaiset kestävyysraportointistandardit.

GHG-protokolla = Greenhouse Gas Protocol. Viitekehys yrityksen ja sen arvoketjun kasvihuonekaasupäästöjen mittaamiseen. Mahdollistaa mm. hiilijalanjälkiraportin laatimisen.

Kestävyysraportti, kestävyys selvitys = Yrityksen toimintakertomuksen erillinen osa, jossa kerrotaan ESR-standardien mukaan laaditut tiedot yritykselle olennaisista kestävyysseikoista.

Pariisin sopimus, ilmastopimus = Kansainvälinen, oikeudellisesti sitova sopimus ilmastonmuutoksesta, jonka tavoite on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa celsiusasteessa suhteessa esiteolliseen aikaan ja rajata lämpeneminen alle 1,5 celsiusasteeseen. Lisäksi tavoitteena on kääntää kasvihuonekaasujen päästöt laskuun mahdollisimman pian. Tavoitteiden edistymistä tarkastellaan viiden vuoden välein.

SFDR = Sustainable Finance Disclosure Regulation. Kestävään rahoitukseen liittyvien tietojen antamista koskeva asetus on osa EU:n kestävän rahoituksen toimintasuunnitelmaa. Sen tavoitteena on parantaa rahoitusmarkkinoiden vastuullisuuden läpinäkyvyyttä, estää viherpesua ja helpottaa kestävyden huomioimista sijoittamisessa.

Sidosryhmä = Taho, joka voi vaikuttaa yritykseen tai johon yritys voi vaikuttaa.

Taksonomia = Kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmä.

Liite 2: Teemahaastattelujen teemat

Standardien tulkinta

Kestävyysraportointiprosessi

Prosessin toistettavuus

Kestävyysraportoinnin vaikutukset yritykseen